

GLAS GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETO XII. ST. 30 — CENA DIN 10.—

KRANJ, 17. APRILA 1959

Ob proslavljanju 40-letnice KPJ

Delavski razred je pod vodstvom Komunistične partije ustvaril močno, neodvisno socialistično Jugoslavijo

Delavski razred Jugoslavije se s ponosom ozira na obdobje preteklih 40 let, ko se je s Komunistično partijo na čelu prebijal skozi viharje težkih narodnih in socialnih pretresov in borbe, iz katerih je končno izšel kot zmagovalci. Ta boj ni bil labak. Mnogi, najbolj napredni delavci-komunisti, so okusili težke ječe, mučenja do smrti, preganjanja so njihove družine, vendar razredni sovraženiki tudi s tem ravnanjem ni mogli zadušiti borbenosti jugoslovanskega proletariata.

Na področju kranjskega okraja so mnoga pomembna industrijska središča Jesenice, Tržič, Kranj s staro delavsko borbno tradicijo. Jeseniška železarna obhaja letos svoj 90. obletnico. Prav tako je tudi več drugih tovarn proslavljalo svoje jubileje. Vsa Gorenjska je bila tudi v časih stare Jugoslavije posejana z mnogimi industrijskimi obrati, tako da je industrijski delavec s svojim političnim delom in vplivom posegel domala v sleherni vas.

Z razvojem industrije in delavstva je raslo tudi razredno delavsko gibanje, ki se vedno bolj bori proti brezobzirnemu kapitalističnemu izkoriščanju. Njegovo najboljši orožje je bila organizacija, ki se je posluževala raznih sredstev, stavk, demonstracij in podobnega. Delavski razred v borbi je klenil, se razvijal in kuje vedno nove in nove borbe. Iz tega boja izstopajo najbolj zavedni, najsposobnejši borci-komunisti, ki kažejo delavskim množicam perspektivo in razkrinkavajo tiste, ki bi radi držali delavski razred v temi in suženjstvu.

Kot vso Jugoslavijo tako zajema tudi Gorenjsko v letih 1919 do 1920 revolucionarno razpoloženje in KP postaja vedno bolj popularna. V večjih občinah so izvoljeni tudi komunistični župani. V času železničarske stavke dajejo jeseniški kovinarji in delavci v Kranju in drugod stavkojočim moralno in materialno podporo.

Z zakonom o zaščiti države se KP prilagaja novim ilegalnim pogojem in išče primerno metodo ter organizacijske oblike dela, čeprav stopa s tem v brezpogojno ilegalo. Izpostavljena je preganjanju. Ta preizkušnja je zanjo velika šola. Pogoj borbe seveda zahtevajo največjo disciplino in konspiracijo; seveda ne manjka oportunističnih elementov, ki zapuščajo Partijo.

Obstoječe meščanske politične stranke klerikalnega in liberalnega kova pospešeno delujejo na razdvajanje delavskega razreda. Organizirane so kar tri strokovne organizacije, mnogo pa je tudi drugih kulturnih in športnih organizacij, preko katerih skušajo prenašati svoj vpliv na delavski razred. Tudi s fašističnimi metodami ORJUNE in s šestojanuarsko diktaturo skušajo zastraševati in dušiti borbene sile delavskega razreda, vendar pa dosežejo ti poskusi ravno nasprotno. Komunistična partija pridobiva na svojem ugledu, krepi svoje vrste ter raste idejno in številčno.

V tem času se pojavi na Jesenicah tovariš Tone Cufar, ki začneja najresnejši spopad s socialdemokratskim oportunizmom; leta se je prav na Jesenicah močno uveljavil. — Delavski razred se usmerja na novo borbno in revolucionarno pot. Delavsko kulturno-prosvetno društvo »Svoboda«, ki se otreva vplivov socialdemokracije, postaja najboljši torišče dela Komunistične partije. To je tudi vzrok, da jo leta 1933 lastna centrala razpusti. Jeseniški delavci takoj ustanove kulturno-prosvetno društvo »Enakost«.

Tovariša Cufar in Zagar se v tem času močno prizadevata za dvig idejne ravni članov KP, da bi ti pravilno razumeli razredni boj, kakor tudi vzroke sporazumne orientacije socialdemokratov. Zato je bil leta 1934 na Jesenicah pod odrom KPD »Enakost« organiziran študijski krožek, kjer so proučevali marksistično literaturo; krožek je več let vodil tovariš Cufar. Tovariš Zagar se je predvsem posvetil ideološki vzgoji delavcev iz ostalih krajev Gorenjske, predvsem iz Kranja, Tržiča, Lesc in Kroke.

Tako je utrjeval in gradil Komunistično partijo.

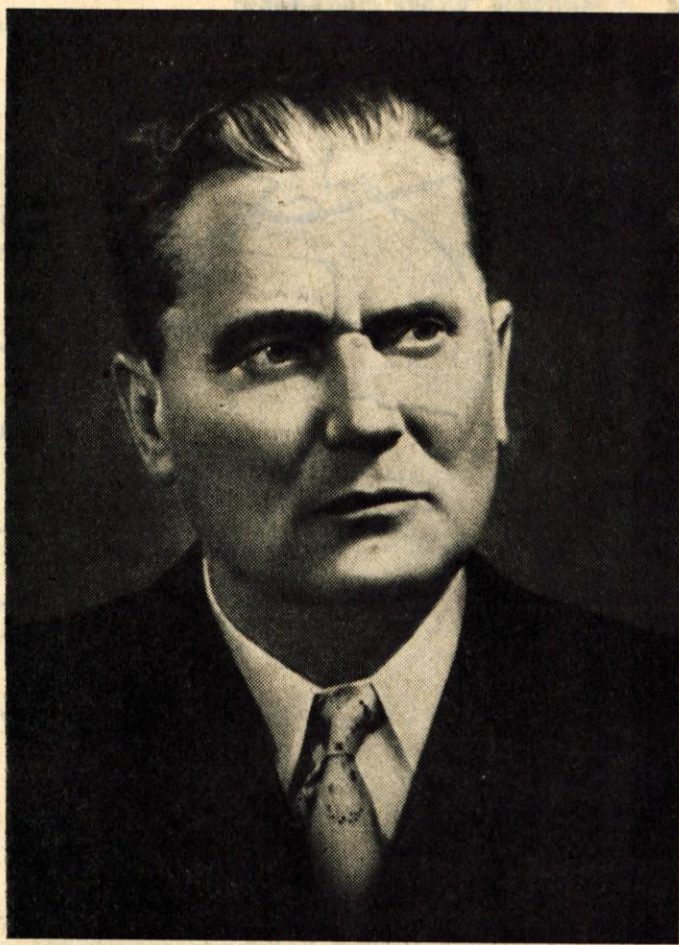
V tem času so odigrale zelo pomembno vlogo tudi razne publikacije, ki jih je izdal CK KPJ za Slovenijo. Začeli smo dobivati prva dela klasikov marksizma v slovenskem jeziku, ki jih je izdala založba »ENKA«. Razen tega je začela izhajati »Mala biblioteka«, ki je pojasnjevala aktualne notranje, kakor tudi zunanje politične probleme, predvsem pa ideološke osnove fašizma, vloga finančnega kapitala, kakor tudi vlogo Vatikana. Te publikacije so takrat omogočale vodilnemu kadru globlje spoznavanje znanstvenega socializma in s tem jasnejše poglede na borbo delavskega razreda in njegovo revolucionarno zgodovinsko vlogo v tej borbi. — Od leta 1936 do 1941 je bila na Gorenjskem vrsta »artijskih posvetov, tako v kranjskem, kakor tudi v jeseniškem okrožju; le-ti so mnogo pripomogli k utrditvi organizacije. Te posvete je najpogosteje vodil Stane Zagar, večkrat pa so jim prisostvovali tudi vodilni tovariši iz Partije, tovariš Leskošek, Kardelj, Kidrič, Krajger, ki so dali pomembni prispe-

vek k idejni rasti in utrjevanju Komunistične partije na Gorenjskem.

Komunisti z idejno jasnejšimi pogledi so začeli smejeje svoj boj za delavsko enotnost, v kateri so videli edini izhod. Medstrokovni sveti sindikatov pod vodstvom KP so tu odigrali pomembno vlogo. Ta se je pokazala v skupnih akcijah, predvsem v stavkah na Jesenicah leta 1935 in leto pozneje v Kranju. Obe stavki sta bili izrazito političnega značaja. S tem se je začela tudi hitrejša diferenciacija v sindikatih, ki je delavske voditelje v akcijah postavljala pred alternativo: za borbo ali proti njej. Te akcije so tudi razkrinkavale sporazumne početja nekaterih voditeljev in njihovo demagogijo. Partija je uspela, da se je velik del delavcev, brez ozira na ideološko opredeljenost, odločil za boj v enotni akciji, s tem pa se je vedno bolj utrjevala zavest, da bodo le z borbo doseženi njihovi cilji.

S pravilnim delom, s pospešeno ideološko vzgojo rastejo partijske organizacije tudi na podeželju. V nekaterih večjih vaseh in naseljih zaživijo partijske organizacije s široko razpreženo mrežo simpatizerjev. Partija postaja bolj in bolj pomemben usmerjevalec javnega mnenja na Gorenjskem. Posluhuje se raznih oblik dela in komunisti

(Nadaljevanje na 2. str.)

GENERALNI SEKRETAR ZKJ JOSIP BROZ-TITO

Ob prazniku 40. obletnice KPJ
čestita vsem članom
Zveze komunistov okraja Kranj in
vsem delovnim ljudem Gorenjske

Okrajni komite ZKJ
Kranj

V vrtincu praznovanja

Ze od daleč sem zaslišal glasen smeh in govorjenje. Po glasovih sem sklepal, da se mladi ljudje pripravljajo na nekaj velikega... Prišel sem do ovinka in pogledal v smeri, od koder so prihajali glasovi. Obstal sem in zrl v veliko poslopje, za katero sploh ne bi verjel, da ga je zgradila zidarska

roka, če ne bi videl vsaj nekaj zidu in običajnih oken. Dvonedstropno poslopje, kot da je v njem dijaški dom, je bilo že okrašeno s plapolajočimi rdečimi zastavicami in zastavami ter z zelenjem in cvetjem. Mlada dekleta in fantje so z zadovoljstvom zaključevali svoje delo.

Kmalu je živ-zav ponehal. Pred poslopjem ni bilo nikogar več. Vsi so se porazgubili po ulicah.

Nadaljeval sem s svojim popoldanskim sprehodom in naključje je hotelo, da sem stopil kot nalašč za skupino mladink. Glasno so se pogovarjali in če ne bi hotel, sem moral vse slišati. Druga drugo so izpraševale, kako se bodo zvečer napravile. Odgovori so bili dokaj tajinstveni. Vsaka je želela presenetiti.

-o-

Zmračilo se je. Mladinci in mladinke so v najlepših oblačilih in z obrazi nestrpnih pričakanj, prihajali na glavno ulico kot čebele iz panja. Mladi ljudje so se srečavali, veselo pozdravljali, in hiteli vsak po svoje.

Prišel sem spet pred tisto okrašeno poslopje. Nisem mogel blizu. Kot morje je valovila mladina pred njim.

Godba je zaigrala himno.

Vrvež je utihnil in na majhen, skromen, vendar skrbno urejen oder je stopil govornik. Mladina je z zanimanjem poslušala. Ko je predsednik mladine zaključil z govorom, je bilo slišati buren aplavz, vmes pa iz vseh grl: »Tito - Partija; Tito - Partija!«

Na oder je nato stopil starejši možak; videti je bilo, da je zdrav in čil. Zbrani mladini je govoril, kako so pred štiridesetimi leti v majhni tovarni v mestu, kjer je živel, ustanovili prvo partijsko celico.

Nato je govoril borec-partizan; vrstile so se recitacije...

In spet se je oglasila godba. Na razsvetljenem dvorišču pred okrašenim poslopjem je mladina neugnano rajala. V kotu ob strani je skupina mladincev začela: »Hej mašina zagodi...«

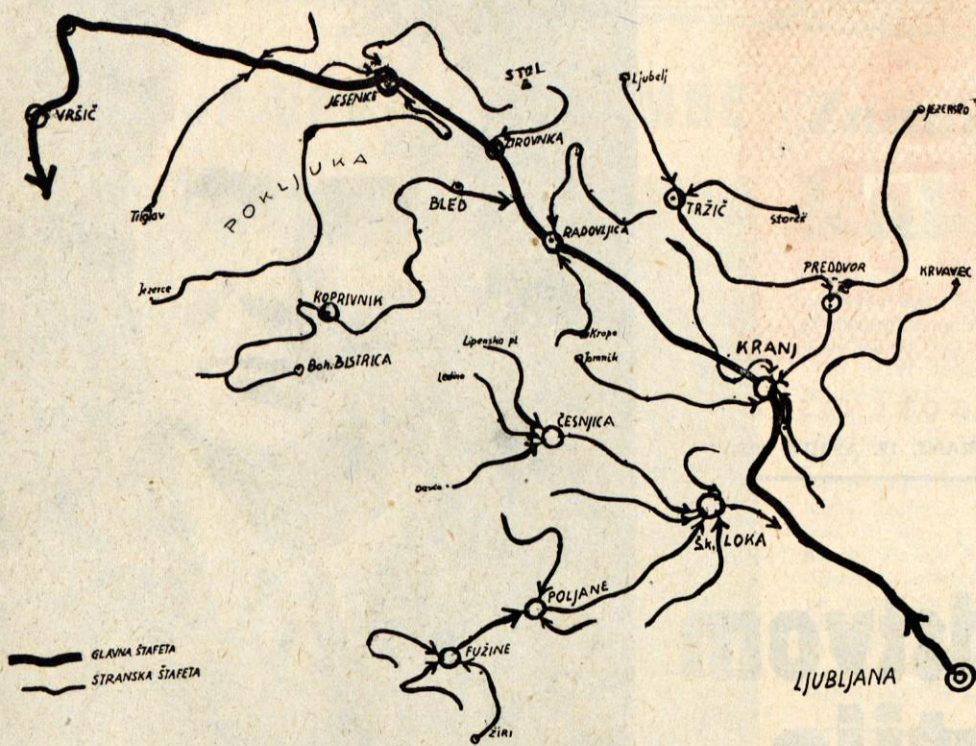
Rajanje se trajalo pozno v noč. Pesem, godba in smeh so razigrano odmevali med zidovjem ozkih mestnih ulic...

Proslavljali so 40-letnico KPJ.

B. F.

Vsi se te dni na različne načine spominjajo raznih dogodkov iz zgodovine KPJ. — Vsekakor pa so najbolj priljubljena oblika skupinski izleti v zgodovinske kraje, kot to prikazuje tudi naša slika

V sredo, 22. aprila bodo stekle štafete mladosti po Poljanski, Selški dolini in drugod. Glavna štafeta, ki bo prišla iz Ljubljane, bo tisti večer prenočila v Kranju. Naslednji dan, 23. aprila bo nadaljevala pot proti Vršiču. Tam bo gorenjska mladina že ob 1. uri popoldne izročila štafetno palico štafeti s Primorske.

Letos, kot kaže naša skica, je naš okraj še bolj prepleten s štafetnimi programi kot lani in prejšnja leta. Skupno je letos pripravljenih 25 daljših ali krajših prog, na katerih, kot pričakujejo, bo teklo več tisoč mladincev in športnikov.

LJUDJE IN DOGODKI Premiki na zahodu

Naposled so se v washingtonski Beli hiši le odločili in objavili, da Dulles ne bo več mogel opravljati poslova zunanjega ministra. Odkar je šef ameriškega State Departmenta (zunanjega ministrstva ZDA) pred kratkim zbolel za rakom na želodcu, je bilo le malo upanja, da bo premagal to zavrtno bolezen in okreval. Vendar so v uradnih krogih vedno po tistem dopuščali tudi to možnost, čeprav ji menda niti sami niso verjeli. Zdej, ko se je mudil na okrevanju in so se celo širili glasovi, da bo spet prevzel posle šefa ameriške diplomacije, pa se je nenadoma njegovo stanje poslabšalo; odkrili so baje raka tudi v grlu. S tem je bila kariera Dullesa zapečaten in v Washingtonu so radi ali ne morali končno sporočiti novico o odstopu svojega zunanjega ministra.

Pravzaprav so to že dalj časa terjali nekateri ameriški politični krogi kakor tudi posamezni zahodni zavezniki. Vsem je bil precej mučen položaj, ko je v najbolj perečih trenutkih ameriško ministrstvo zunanjih zadev ostajalo brez svoje glave. Položaj sam pa je prav zdaj terjal celega moža na čelu ameriške diplomacije. Naglo se namreč bliža tako 29. april, ko naj bi se sestali zahodni zunanji ministri, kakor tudi 11. maj, dan konference zunanjih ministrov Vzhoda in Zahoda. Na obeh konferencah bo torej zdaj, kot so že sporočili, zastopal ZDA Christian Herter, dosednji Dullesov pomočnik.

Hkrati se iz zahodnega političnega življenja počasi umika tudi Adenauer — prav tako ena najvidnejših osebnosti povojnega obdobja. Oba — tako Adenauer kot Dulles — sta bila zastopnika »trde linije« v politiki Zahoda. Med njima se je spletla neka nova os, pravijo tudi, da sta bila celo osebna prijatelja, oba pa sta se vedno zavzemala za odnose z Vzhodom s »postojank sile«, brez popuščanja.

Zalogi za odhod enega in drugega so povsem različni in nimajo med seboj nikakršne zveze, vendar nekateri opazovalci pripišejo temu nepričakovanemu naključju globlji pomen. Zato že zdaj ugibajo, kako neki se bo zavrtela igla na političnem kompasu Zahoda zdaj, ko odhajata oba nepopustljiva viteza hladne vojne. Dosti jih je, ki menijo, da bodo njuni nasledniki pod pritiskom okoliščin in sedanjega mednarodnega položaja, morali biti bolj prožni in sprejemljivi za kompromisne rešitve. So pa spet drugi, ki so prepričani, da osebnosti, pa naj bodo še tako vplivne, le ne vodijo politike po lastni glavi in pameti, ampak so le izraz določenih težjih vladajočih krogov v svoji deželi. Zato po njihovem mnenju zabodna politika ne bo utrpela bistvenih sprememb. Kdo bo imel prav, bo pokazala prihodnost. In, kot menijo tretji, ima vsak od obeh pristašev nasprotnih mnenj deloma prav; tako da bo resnica nekje v sredi.

Naj bo tako ali drugače, vendar je težko zanikati, da tokrat ne gre za določene premike v zahodnem taboru, pa naj si bodo povezani z odhodom obeh državnikov ali ne. O tem govorijo razna posvetovanja, med katerimi je bilo te dni najbolj pomembno srečanje med britanskim in francoskim predsednikom vlade.

Zahod se očitno naglo, malone mrzlično pripravlja na razgovore s Sovjetsko zvezo. Čeprav je v stališčih posameznih zahodnih zaveznikov še vedno dosti razlik, zlasti

POKLON ZASLUŽNIM REVOLUCIONARJEM

V okviru 40-letnice KPJ in SKOP pripravljajo občinski komiteji v Karnju, Radovljici, na Jesenicah, v Trzinu in drugod tudi posebne komemoracije prvim, vodilnim revolucionarjem-komunistom. Člani občinskih komitejev bodo v imenu ZKJ na svečan način položili vence na njihove grobove. Tako se bodo te jubilejne dni poklonili spominu narodnih herojev Staneta Žagarja, Jožeta Gregorčiča, Lojzeta Kebeta in drugih.

»GORENJSKA V BORBI ZA SVOBODO«

Tajništvo za šolstvo, prosveto in kulturo OLO Kranj je pred dnevi izdalo ciklostirani zbornik »Gorenjska v borbi za svobodo«. Gradivo zanj je na pobudo Okrajnega odbora Zveze borcev zbral Pokrajinski muzej NOB Kranj.

Zbornik, ki obsega 50 tipkanih strani, prinaša med drugim življenjepis Staneta Žagarja, članek Ivana Bertoncelja Ob desetletnici smrti narodnega heroja Staneta Žagarja, dokumentarno gradivo o začetkih ljudske vstaje na Gorenjskem itd.

PRED TRETJO PREMIERO V ŠKOFJI LOKI

V soboto, 18. aprila zvečer ob 20. uri bo na odru škofjeloške »Svobode« tretja premiera v letošnji gledališki sezoni. Gimnazijci bodo v režiji ravnateljice prof. Vide Slugove uprizorili dramo »Dnevnik Ane Frank«. Želja vseh, ki s svojim zavestnim delom v DPD »Svoboda« v Škofji Loki prispevajo svoj delež h kulturni rasti našega mesta je, da bi predstavo gimnazijcev obiskali vsi, ki se zanimajo za kulturni razvoj domače »Svobode«. Trud, ki so ga mladi igralci-amaterji vložili v študij tega težko uprizorljivega dela, prežetega z močno pacifistično tendenco, bi ne smel biti prezrt tako, kot je bil to primer s premiero drame »Jezusovi apostoli«.

ZANIMIV TURNIR

V ponedeljek, 20. aprila, bo na stadionu Mladosti v Stražišču velik rokometni turnir. Tekmovanje je pripravil rokometni klub Mladost v počastitev 40. obletnice KPJ.

v podrobnostih, ki jih bo zdaj skušala izgladiti posebna delovna skupina strokovnjakov, pa menda tudi drži, da so že postavljeni načelni okviri za skupno zahodno stališče na majski konferenci v Ženevi.

Vse to kipeje, ki je sicer skrbno prikrito pred očmi radovedne javnosti, le daje slutiti, da se dogaja nekaj pomembnega in tako opravičuje pozornost svetovne javnosti bližajočim se razgovorom med Vzhodom in Zahodom.

MARTIN TOMAŽIČ

Začelo se bo ob 9. uri popoldne in bo trajalo do večera. Pokala za tekmovalce sta prispevala SZDL Stražišče in tovarna Iskra Kranj. Na turnirju bodo sodelovala tale moštva: Rudar iz Trbovelj, Krim iz Ljubljane, Partizan Sentvid (prvak ljubljanske podzveze) in domača Mladost (gorenjski prvak).

Š A II

PRVENSTVO GORENJSKE

Na šahovskem prvenstvu Gorenjske, ki je te dni v prostorih Šahovskega društva Kranj, so odigrali že sedem kol. Trenutno vodi na tabeli prvokategornik Pogačnik, za njim pa sta Bavdek in Lešnik. Zelo razveseljivo je tudi plasman dveh mladih udeležencev turnirja — Droleta in Prelovška, ki sta do sedaj pokazala zelo solidno igranje in sta pod vrhom.

Rezultati: 3. kolo: Presterl — Braniselj 0:1, Korošec — Drole 1:0, Pogačnik — Prelovšek 1:0, Hudovernik — Krajnik 0:1, Pristov — Misjak remi, Bavdek — Lešnik prekinjeno. 4. kolo: Braniselj — Lešnik remi, Misjak — Bavdek 0:1, Krajnik — Pristov remi, Prelovšek — Hudovernik remi, Drole — Pogačnik 0:1, Presterl — Korošec remi. 5. kolo: Korošec — Braniselj prekinjeno, Pogačnik — Presterl 1:0, Hudovernik — Drole 0:1, Pristov — Prelovšek remi, Bavdek — Krajnik remi, Lešnik — Misjak 1:0. 6. kolo: Braniselj — Misjak 1:0, Krajnik — Lešnik 0:1, Prelovšek — Ravdek remi, Drole — Pristov 1:0, Presterl — Hudovernik 1:0, Korošec — Pogačnik 0:1. 7. kolo: Pogačnik — Braniselj remi, Hudovernik — Korošec prekinjeno, Pristov — Presterl 0:1, Bavdek — Drole 1:0, Lešnik — Prelovšek remi, Misjak — Krajnik 1:0.

Prekinjena partija 3. kola Korošec — Drole se je končala z zmago Korošca; partija Bavdek — Lešnik pa je ponovno prekinjena. — Partija iz 5. kola Bavdek — Krajnik se je končala z delitvijo točke. Po odigranem 7. kolu je stanje na tabeli takole: Pogačnik 6, Bavdek in Lešnik po 5 (1), Drole 4, Prelovšek 3,5, Krajnik in Braniselj po 3 točke itd.

Z zasedanja Zvezne ljudske skupščine

Novi zakoni s stanovanjskega področja

Sprejeta zakona o zaščiti pred ionizirajočim sevanjem in o zaščiti kulturnih spomenikov

20. april 1959 praglašen za državni praznik

V ponedeljek, 13. aprila se je začelo prvo letošnje plenarno zasedanje Zvezne ljudske skupščine. Na dnevnem redu je bilo 9 osnutkov zakonov, dva osnutka sprememb in dopolnitev zakonov in več osnutkov odlokov o področju gospodarstva. Pred prehodom na dnevni red so predstavniki ZIS odgovarjali na vprašanja, ki so jih poslali poslanci.

Vprašanja poslancev se čedalje bolj uveljavljajo kot pomembna skupščinska institucija. S prenosom operativnih načrtov z Zvezne izvršnega sveta na njegove sekretariate so postala vprašanja poslancev instrument politične kontrole nad delom na posameznih področjih družbenega življenja.

V ponedeljek je Lidija Sentjurs podala ekspozice o predloženih zakonih s stanovanjskega področja (osnovni zakon o stanovanjskih skupnostih, zakon o stanovanjskih odnosih, zakon o lastnini na delih poslopij in zakon o stanovanjskih zadrukah). »Uveljavljanje teh zakonov bo prispevalo k nadaljnjemu proučevanju in izpopolnitvi sistema stanovanjskih odnosov in stanovanjskega gospodarstva v naši deželi skladno z našim družbeno-političnim razvojem«, je rekla Lidija Sentjurs.

Z uveljavljanjem splošnega zakona o stanovanjskih skupnostih daje Zvezna ljudska skupščina zakonski okvir razvoju novega organizma, ki postaja v našem komunalnem sistemu najpomembnejša oblika samoupravljanja državljanov. Upravljanje stanovanjskih hiš se v največji meri približuje neposrednim uporabnikom. Znatno se razširijo pristojnosti in odgovornosti hišnih svetov. Dosedanje stanovanjske uprave prenehajo, medtem ko bodo stanovanjske skupnosti nasproti hišnim svetom nekakšen nadrejen organ, nov družbeni organ, ki bo preko svojih servisov pomagal hišnim svetom pri upravljanju raznih poslov. Splošno nadzorstvo glede zakonitosti dela hišnih svetov je preneseno neposredno na stanovanjske organe občin.

Stanovanjska hiša v družbeni lastnini ima lastnost pravne osebe in je nosilec družbenega upravljanja, organi družbenega upravljanja pa so zbor stanovalcev in hišni svet. V zboru stanovalcev so vsi polnoletni stanovalci, tudi podnajemniki in uporabniki poslovnih prostorov. Zbor stanovalcev voli in odpokače člane hišnega sveta, sodeluje pri sprejemanju važnejših sklepov in obvezno potrjuje proračune dohodkov in izdatkov. Hišni svet je izvršilni organ, ki dela v imenu zbora stanovalcev in zastopa hišo kot pravna oseba.

Da bi zagotovili neovirano uporabo stanovanj, določa osnutek zakona o stanovanjskih odnosih tudi vsebino institucije stanovanjske pravice. Stanovanjska pravica vsebuje pravico do trajne in nemotene uporabe stanovanja in pravico sodelovanja v upravljanju hiše s pogojem, da nosilec te pravice v redu izpolni svoje obveznosti do skupnosti.

Osnutek zakona tudi določa, da se pravica do oddaje stanovanja in poslovnih prostorov v uporabo prizna samo tistemu, ki je dal sredstva za zgraditev nove hiše iz svojih skladov. Razdelitev stanovanj v starih hišah pa ostane v načelu

v pristojnosti občinskega stanovanjskega urada.

Upravljanje družinskih hiš v državljanjski lastnini se prepušča njihovim lastnikom. Poslovno poslopje in prostore pa upravljajo organizacije, ki jih uporabljajo.

Na torkovem popoldanskem zasedanju sta oba zbora Zvezne ljudske skupščine na ločenih sejah sprejela vseh pet predlaganih zakonov s stanovanjskega področja. Zbor proizvajalcev je sprejel tudi predlog zakona, s katerim se uveljavlja nova 6-odstotna stopnja prispevka za stanovanjsko izgradnjo.

V sredo dopoldne je bilo prvo letošnje zasedanje Zvezne ljudske skupščine zaključeno.

Zvezni zbor je v sredo sprejel zakon o zaščiti pred ionizirajočim sevanjem. Ekspozice o tem zakon-

skem osnutku je prebral podpredsednik ZIS Aleksander Rankovič. Zbor je sprejel tudi osnutek zakona o zaščiti kulturnih spomenikov, ki ga je obrazložil član ZIS Krsto Crvenkovski. Zvezni zbor je nato sprejel zakon o proglasitvi 20. aprila 1959 za državni praznik.

Zbor proizvajalcev pa je sprejel ostale predloge predlaganih zakonov in odločb, n. pr.: zakon o dopolnitvah zakona o sredstvih gospodarskih organizacij, predlog odločb, ki se tičejo spremembe in dopolnitve letošnjega zveznega družbenega plana itd.

Za predsednika domov sta bila v sredo ponovno izvoljena dr. Milan Iveković v zveznem zboru in Paško Romac pa v Zboru proizvajalcev.

Pogovor z mladimi komunisti

Spet so se lopate in krampi zagrili v zemljo. Še letos bodo Parčin in Njšt ter Negotin in Demir Kapija zvezani s široko belo cesto. Mladina Jugoslavije bo dodala svojim uspehom: železniški progi Brčko—Banovići, Samac—Sarajevo, avtomobilski cesti Beograd—Zagreb, Ljubljana—Zagreb, tovarni Ivo-Lola Ribar Železniki, Železnari Zenica in številnim drugim — novo zmago. Mladina nenehno ustvarja, gradi in na mladini gradimo našo prihodnost. Tako kot med narodnoosvobodilno vojno, se mladina tudi danes bori za lepšo prihodnost. Za zasluge so bili mnogi mladinci nagrajeni, največje priznanje in odlikovanje pa pomeni — postati član ZKJ.

»Med najdražje spomine pristojevam dogodke iz leta 1944.« je pripovedoval Viktor Dornik, ki je zaposlen v obratni ambulanti BPT Trzin. »Neka aktivistka, Lina so jo klicali, mi je izročila letake, ki sem jih trosil po ulicah Trzina. Čeprav sem bil star šele 10 let, sem vedel kaj počnem, brž ko sem prebral vsebino letaka. Zaradi tega me ni bilo prav nič strah pred sovražnikom. Po osvoboditvi sem najprej kot pionir, kasneje pa kot mladinec delal povsod, kjer se je pokazala potreba. Končno sem bil septembra 1955. leta za svoje delo nagrajen — sprejet sem bil v ZKJ«.

Viktor se je izoblikoval v vsestranskega družbenega delavca. V podjetju je član UO, dalje član občinskega Sveta za šolstvo, član občinskega in okrajnega komiteja mladine, razen tega je še član vrste komisij. »V katerih sem, ne bi uspel našteti. Sreča, da mi pošiljajo za vsako sejo vabila.«

Zaupal nam je tudi svojo največjo željo: »Želim, da bi 5. mladinski festival v Kranju kar najbolje uspel in da bi članom mladinskih organizacij v najkrajšem času uspelo vključiti v svoje vrste vse tiste mladince, ki še niso organizirani.«

Član ZKJ je postal marca 1956. leta tudi mladinec Srečko Krč z Jesenic. Več let je neumorno delal kot član mladinske organizacije Železarne Jesenice, dokler ni napočil marec, ko je postal član ZK. Srečko je jeseniški mladinci vedno za vzor, zato ga je mladina izbrala tudi za sekretarja občinskega komiteja.

»Brez Zveze komunistov si ne znam predstavljati samoupravljanja,« nam je začel pripovedovati, ko smo ga vprašali, kaj sodi o po-

menu ZKJ danes. »Moja želja pa je, da bi bili s samoupravljanjem v najkrajšem času dobri spoznavni sleherni delavec. Uspehi gospodarskih organizacij bi bili potem prav gotovo še večji.«

Po telefonu smo se pogovorili z Nikom Sedejem iz Železnikov, ki je član ZK šele dober mesec. Niko je že tretje leto predsednik občinskega mladinskega komiteja v vrste komunistov pa je bil sprejet zato, ker je vedno vestno izvrševal naloge, ki si jih je zadala mladina. — Zaposlen je v tovarni »Niko«, kjer je aktiven tudi v družbenem upravljanju. Je član terne komisije in izvršnega odbora sindikalne podružnice. »S sestavljanjem tarifnega pravilnika imamo letos precej težav. Razen tega nisimo povsem in najboljše rešitve vprašanja delovnih mest in kvalifikacij delavcev. Prepričan pa sem, da bomo tudi te težave uspešno premostili.«

Naštel bi lahko še mnogo mladih komunistov, ki aktivno posegajo v družbeno samoupravljanje. Skratka — ni več organizacij, kjer se mladina ne bi uveljavila.

B. F.

Ob proslavljanju 40 - letnice KPJ

(Nadaljevanje s 1. strani)
ter njihovi simpatizerji pronicajo v razne organizacije in zavzemajo tudi razna pomembnejša mesta.

Pomembno vlogo odigrava Partija tudi v akciji za zvezo delavcev in kmeta, ki dobi svoj izraz v Zvezi delovnega ljudstva.

V tem prizadevanju Partija odigra pomembno vlogo tudi Državno kmečki fantov in deklet, ki deluje v glavnem pod vplivom Komunistične partije. S tem dobiva Partija vedno večjo množično osnovo ter zajema skupne težnje delavca in kmeta.

Tako je bila Komunistična partija na Gorenjskem pripravljena na dogodke, ki so bili na vidiku, pripravljena je bila na končni spopad z razrednim sovražnikom, kakor tudi na spopad s fašističnim okupatorjem. V tem boju je izvajala narodno in socialno osvoboditev, vzpostavila je ljudsko oblast in smelo stopila na pot socialistične izgradnje, socializma, nega družbenega razvoja in gradnje novih družbeno-ekonomskih odnosov, kjer si delovni človek gradi boljše prihodnost.

IVAN BERTONCELJ

Vse naročnike in bralce obveščamo, da bo naslednja številka »Glasa Gorenjske« izšla prihodnji petek, ker je v ponedeljek 20. aprila dela prost dan.

Uprava

Ob 40. obletnici KPJ toplo čestitamo vsem poslovnim prijateljem, naročnikom, bralcem, sodelavcem, in vsem delovnim ljudem na Gorenjskem

Časopisno podjetje
»GORENJSKI TISK« KRANJ

IZDAJA ČP »GORENJSKI TISK« — UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR — DIREKTOR S. BEZNIK — ODGOVORNI UREDNIK VOJKO NOVAK — TELEFON UREDNIŠTVA 475 — UPRAVE 397 TEKOČI RACUN PRI KOMUNALNI BANKI V KRANJU 607-70-1-435 — IZHAJA OB PONEDELJKIH IN PETKIH — LETNA NAROČNINA 600 DINARJEV, MESÉČNA NAROČNINA 50 DINARJEV

Sedem

PEČATOV

Ohranjeni so dokumenti, ki nam na svojstven način živo in prepričljivo govorijo o revolucionarni poti in zgodovini naše Partije. Dolga je ta pot — 40 let. Dokumenti štiridesetih let so skrbno shranjeni v zgodovinskem oddelku CK ZKJ in v arhivih centralnih republiških komitejev. Žal pa so obstajala tudi obdobja (zlasti med 1921. do 1941 letom), ko je Partija lahko delovala le najstrožji ilegali. Iz tistih časov je ohranjeno le skromno število dokumentov. Mnogi dokumenti pa so bili uničeni proti volji; toda tako je moralo biti, če so hrabri partizani hoteli preživeti Obznano, 6. april, Četrto ofenzivo, Sutjesko...

Prav zaradi tega je še danes težko ugotovljati točen razvoj partijskih organizacij, njihovih akcij, število članov in drugo. Kljub temu pa bo moč zgodovine Partije nekega dne zapisati povsem točno, saj vsak dan najdemo nove dokumente. — Kolikšno delo pa je opravila KPJ v svojih štiridesetih letih, lahko v bežnih obrisih prikazemo v sedanjih sedmih kongresih.

KONGRES ZDRUŽENJA

Beograd, 21. do 23. aprila 1919

Srbska socialdemokratska stranka je dala pobudo, da je bil v teh dneh sklican I. kongres komunistične partije Jugoslavije, ki je na kongresu dobila uradno ime Socialistična delavska partija Jugoslavije (komunistov). Na Kongresu je bilo 431 delegatov raznih strank iz Srbije, Bosne in Hercegovine, Dalmacije, Hrvatske, Slovenije, Vojvodine, Makedonije in Črne gore. Število članstva ob Kongresu v socialdemokratskih strankah ni znano, vendar pa dokumenti kažejo, da so podobne organizacije v vseh večjih mestih domovine.

tične in organizacijske naloge. Potrjen pa je bil tudi Statut Partije, ki je bil sprejet na aprilskem plenarnem CK v Zagrebu. Na kongresu so bili pohvaljeni komunisti Dalmacije za svojo aktivno dejavnost. Kongres je bil zaključen z odločitvijo, da morajo v Partiji biti likvidirana vsa frakcijska trenja.

ČETRTI KONGRES

Dresden (Nemčija), 6. nov. 1928
Četrty kongres je bil tudi prva jubilejna obletnica delovanja KPJ. V Dresdenu se je zbralo okoli 33 delegatov, vendar točnega števila nihče ne ve. Za razliko od prejšnjih kongresov, so delegati na jubilejnim kongresu pregledali de-

SESTI KONGRES

Zagreb, 2. do 7. novembra 1952

Kljub temu, da je bil za vsakih 400 članov KPJ izvoljen le en delegat, se je v Zagrebu zbralo 2008 (14 je bilo odsotnih) delegatov. — Skratka, za kongresa je bilo že 779 tisoč 382 članov KPJ, kar priča, da je Partija vse bolj utrjevala svojo

pravo pot, ki si jo je zadala že prve dni, ko je na naša tla stopil okupator. Na VI. kongresu pa je bil sprejet tudi sklep, da se Komunistična partija Jugoslavije preimenuje v Zvezo komunistov Jugoslavije.

SEDMI KONGRES

Ljubljana, 22. do 27. aprila 1958

Dvainsvajsetega aprila popoldne je v veliki dvorani Gospodarskega razstavišča začel VII. kongres ZKJ. Uvodni referat je imel generalni sekretar ZKJ Josip Broz-Tito, ki ga je 1800 delegatov ter številni gostje burno pozdravili. — Na kongresu so delegatje sprejeli obširen program dela, ki ga komunisti širom po domovini še danes skrbno študirajo v svojih osnovnih organizacijah. Delegati so na kongresu v Ljubljani z velikim navdušenjem ponovno izvolili tovariša Tita za generalnega sekretarja ZKJ.

Ismet Mujezinović: ČEZ NERETVO

Koledar Gorenjske zadnjih štirideset let

Mejnik organiziranega partijskega dela na Gorenjskem je star že štirideset let. Na Javorniku pri Jesenicah je bila 1. junija 1919 organizirana Socialistična delavska Partija Jugoslavije (komunistov). Od tistega dne dalje je bila dejavnost Partije na Gorenjskem dokaj živahna. Ostalo je nešteto ohranjenih dokumentov. Prav v zadnjem času je Okrajni odbor za proslavo 40. letnice KPJ uspel zbrati še vrsto novih dokumentov, ki delo Partije še bolj osvetljujejo. V naslednjih vrsticah bomo navedli nekaj najpomembnejših dogodkov KPJ na Gorenjskem iz zadnjih štirideset let.

Istega leta, ko je bila na Javorniku ustanovljena Socialistična delavska Partija Jugoslavije, je bila organizirana tudi v Bohinju (pri Kosu) v prisotnosti 40 domačinov; v nekdanji meščanski šoli na Jesenicah je bila osnovana Komunistična stranka, ki se je nato največkrat sestajala v gostilni Kobal ali pri Brunarju. Velik uspeh pa je Partija dosegla na Jesenicah marca 1919. leta, ko je bil izvoljen za župana Anton Znidar — predsednik komunistične stranke. — Oblast je zaradi tega kasneje volitve razveljavila in s tem povzročila velike proteste jeseniških delavcev.

Drugega kongresa KPJ v Vukovaru sta se udeležila tudi Jese-

ničana Tone Vergelj in Janez Smolej. Ko sta se omenjena delegata vrnila s kongresa, je delo organizacije na Jesenicah še bolj zažvelo.

Prvega maja 1922 so kroparski levičarji, članj »Svoboda«, priredili množičen izlet v Češenski hrib. Izlet je bil združen s političnim zborovanjem, katerega niso uspeli imeti v Kropi, ker je tamkajšnji župnik Oblak z vsemi silami preganjal kroparske komuniste. Zaradi tega so dobili v železarski zadruzi odgovor Florijan Resman, Andrej Praprotnik in Janez Gaspersič, ki so se kasneje zaposlili v tovarni Veniga Lesce.

Spomladi 1923. leta so stavkali tržiški kosarski kovači, ki so zahtevali povišanje plač. Stavka je trajala 5 tednov, v njej so dne 5. maja zmagali delavci. — Istega leta je bila tudi v Trzinu ustanovljena »Neodvisna delavska stranka Jugoslavije«, ki je delovala le do leta 1924. Sestanke, ki sta jih vodila Jaka Zorja (član Pokrajinskega komiteja) in Albert Vergelj z Jesenic, so imeli takrat pri »Peljarju« v Trzinu.

Leto 1927 pomeni začetek političnega delovanja mladega Toneta

Čufarja, ki se je vključil v »Svobodo« in tudi v Zvezo metalurških delavcev Jugoslavije. Se isto leto je »Svoboda« uprizorila prvo njegovo odsko delo »Jutranja molitev«.

Istega leta je bila v Trzinu do tedaj največja proslava delavskega praznika 1. maja. V slavnostnem sprevedu, ki je bil skrbno pripravljen, so delavci metali lepake z naprednimi parolami o delavski solidarnosti in enotnosti.

Pomladi 1931. leta je bila ustanovljena na Dobravi pri Kropi partijska celica, ki so jo sestavljali Stane Zagar, Ivan Križnar in Jože Resman. Razen omenjenih je imela celica tudi vrsto svojih pripadnikov in kandidatov.

»Delavski razred si bo priboril svoje pravice edino s kolom!« je poudaril dr. Tuma iz Ljubljane v svojem govoru, ko je bil 1931. leta v Kranju na Stari pošti zbor delavcev.

Pri Mlakarju v Senčurju je bila 2. aprila 1935 partijska konferenca, na kateri so govorili predvsem o kmečkem vprašanju. Konferenci je prisostvoval tudi dr. Jože Vilfan.

Se in še bi lahko naštevali dogodke iz zgodovine KPJ pred prihodom okupatorja. Maja 1941. leta pa je bil ustanovljen že Vojni revolucionarni komite za okrožje senice, ki so ga sestavljali Jože Gregorčič, Polde Stražisar, Alojz Horvat, Ivan Bertonec in Jože

Ažman. — Ustanovljen je bil tudi Vojno revolucionarni komite za okrožje Kranj, ki so ga sestavljali Franc Vodopivec, Franc Mrak, Nartnik, Rudi Papež in Jože Janžič. Že s prvim dnem okupacije pa so stopali v oborožen odpor člani KPJ, ki so bili nato do osvoboditve idejni voditelji junaške vojne

Na Veterem pri Trzinu je bila 27. julija 1941 osnovana tržiška četa partizanov. Stela je okoli 30 moških, njen komandir je bil Stanoje Radenkovič iz Trzica. Četa je imela že naslednji dan akcijo — obstreljevala je nemško postojanko v Križah. — Isti dan je tudi Tončka Mokorel vrgla pred nemško postojanko bombo, ki pa ni eksplodirala.

28. junija 1941 je Jože Gregorčič na Mežakliji organiziral jeseniško ali Cankarjevo četo. Tvorili so jo ilegali, ki so bili do tedaj na Njivicah in na Hrastniku nad Koroško Belo, nad Mirco, nad Jesenicami in na Obranci.

Naslednjega dne je bila ustanovljena na Gradišču pri Planini Vodice jelovska četa. — Tako so se hitro formirale partizanske enote — pod vodstvom KPJ — ki so se vsa leta okupacije uspešno borile s sovražnikom, dokler 9. maja ni kapitulirala nemška vojska. S tem je bila dosežena največja zmaga naprednih sil nad nemškim fašizmom. Jugoslovanski narodi so v tej borbi izvojevali narodno in socialno osvoboditev.

Skromna hišica na Čebinovec, ki v zgodovini Jugoslavije ne bo pozabljena. V njej so bili že v predaprilski Jugoslaviji sestanki KP, 18. aprila 1937 pa je bil v njej tudi ustanovni kongres KPS

Združenje vseh teh partijskih skupin je bilo izvršeno na osnovi enotnega programa dela. Razen tega je Kongres sprejel tudi Statut, resolucijo o agrarnem vprašanju, resolucijo o organizaciji partijskega tiska, resolucijo o državnem svetu, resolucijo o solidarnosti z revolucionarno borbo ruskega in madžarskega delavskega razreda in statut žena socialistov (komunistov). Za predsednika izvršnega odbora sta bila izvoljena Pavle Pavlovič in Filip Filipovič.

Po kongresu združenja je 1919. leta število članov naraslo na 60 tisoč in tako je bila takrat KPJ tretja po moči v Evropi (za Rusi in Nemci).

VUKOVARSKI KONGRES

Vukovar, 20. do 25. junija 1920

Drugetmu kongresu, ki je bil danes končan v Vukovaru, je prisostvovalo 374 delegatov iz vseh krajev domovine. Najpomembnejši sklepi kongresa so bili sprejetje programa Partije, Statut, pozdrav madžarskemu proletariatu, pozdrav tovarišem — žrtvam jugoslovanske reakcije. Razen tega pa je bila na kongresu Partija preimenovana v Komunistično partijo Jugoslavije. KP je v tem letu postala spet močnejša, saj je štela že 65.641 članov.

TRETJI KONGRES

Dunaj, 17. do 22. maja 1926

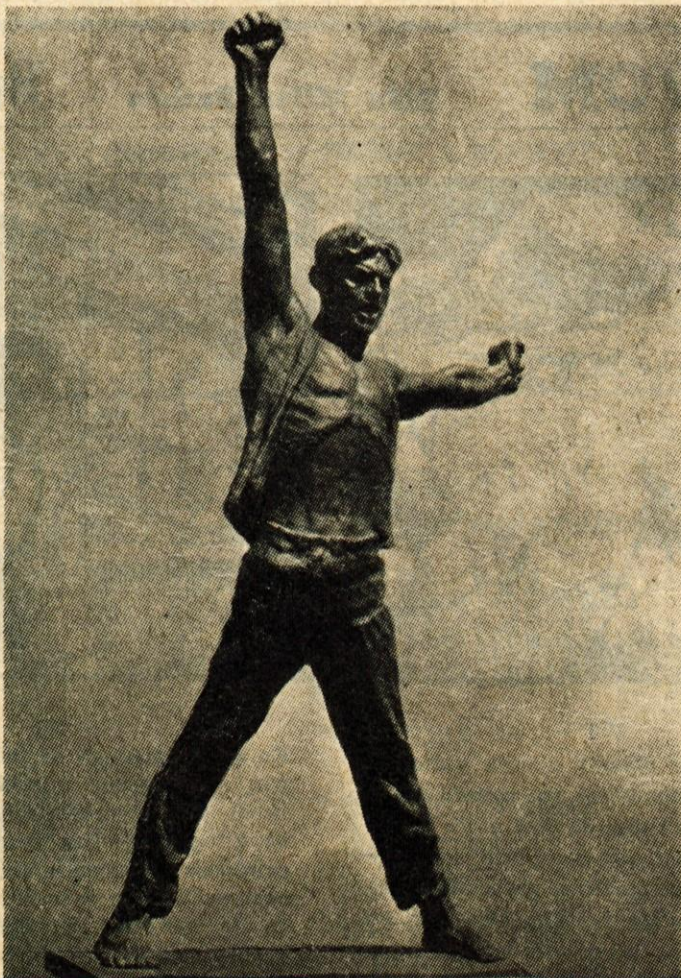
Tokrat se je na Dunaju zbralo 48 delegatov na III. kongresu KPJ, medtem ko je KPJ štela le 2000 članov. Vzrok tako majhnemu številu članov je treba iskati v tem, ker boe reakcionarni buržoazni aparat za vsako ceno razhajati KPJ. Ukrepi, kakršnih se poslužuje buržoazija, so KPJ pripeljali v zaskrbljen in nevaren položaj depresije, umika iz naprednega gibanja, odstopanja, čemur so podlegli tudi nekateri člani najvišjih vodstev. Razen tega so se v KPJ pojavila tudi medsebojna skupinska trenja, kar je Kongres ostro in odločno kritiziral. Ocenil je delo KP med II. in III. kongresom ter sprejel nove poli-

PETI KONGRES

Beograd, 21. do 28. julija 1948

Proti kongresu, ki ga je imela KPJ v osvobodjeni Jugoslaviji, je bil V. Kongres. Prvič po devetindvajsetih letih so komunisti Jugoslavije poslali svoje predstavnike na največji sestanek, brez strahu, ali se bodo vrnili ali pa bodo ujeti in neznano kje izginili. Šifre niso bile več potrebne in strahu pred policijo ni več. Zato je tokrat moč dati povsem točne podatke o stanju KPJ. Od 2344 izvoljenih delegatov je kongresu prisostvovalo 2336 delegatov. Mesec pred kongresom je imela Partija 468.175 članov in 51.612 kandidatov. Za vsakih 200 članov je bil izvoljen en delegat. Od 2344 delegatov je bilo 979 delavcev, 525 kmetov, 499 intelektualcev, 154 nameščencev, 139 dijakov in 48 delegatov ostalih poklicev. — Razen tega je od skupnega števila delegatov 2238 delegatov sodelovalo v NOV (1460 delegatov že od leta 1941).

Žena — delegatov — je bilo 227, medtem ko je povprečna doba članstva v organizaciji KPJ znašala 7,3 leta. — Na kongresu je bil za generalnega sekretarja izvoljen Josip Broz-Tito.

Vojin Bakic: SPOMENIK LJUDSKEGA UPORA V BJELOVARU

P A B E R K I

Z USTANOVNEGA KONGRESA KPS

*Zive naj vsi narodi,
ki dan dočakat hrepene,
da koder sonce hodi,
ne bo pod njim sužnje glave;
da rojak prost bo vsak,
ne vrag le sosed bo mejak.*

Prešeren 1948. leta
(Uvod manifesta Ustanovnega kongresa KPS)

Treba je odpraviti sramotne zakone šestojanuarskega vojaško-fašističnega režima in postaviti pred sodišče njihove očete...

Slovenski narod v vsej svoji zgodovini ni bil še nikdar v tako veliki nevarnosti v kakršni je danes...

(Iz manifesta Ustanovnega kongresa)

Ustanovni kongres je bil v času, ko je bil fašizem prednja straža mednarodne imperialistične reakcije, nosilec imperialistične nevarnosti, žarišče protisovjetskih vojnih priprav in poglaviti napadalec na pravice ter koristi delovnega ljudstva in na neodvisnost ter svobodo narodov. Fašistični napadalc so do skrajnosti ogrožali slovensko delovno ljudstvo, slovenski narod in Jugoslavijo.

(Iz govora Mihe Marinka ob 10-letnici Ustanovnega kongresa)

Kdo kaj ve? Najbolj se spominjam...

Slika številka 2, ki je bila objavljena v tej rubriki, je že pojasnjena. Anton Švelc iz Reteč pri Škofji Loki pravi, da je bil partizan na sliki neki Tržčan (imena ne ve), ki je padel v nemški ofenzivi. Nemci so obkolili Škofjeloški odred in se 24. marca 1945 pomikali iz Selc na Rovte in nato nadaljevali pot čez Blegaš na Primorsko. Partizan na sliki je padel na travniku pod cesto, ki pelje na Blegaš in nad Debeljakovo kmetijo. Junija 1945 sta Švelca obiskali dve Tržčanki (prva slovenka, druga italijanka), in po sliki je Švelc takoj spoznal padlega partizana. Tovarišcem iz Trsta je pokazal grob, truplo partizana pa je bilo kmalu prepeljano v Trst.

Slika št. 3, ki jo danes objavljamo, prikazuje skupino voditeljev SKOJ. Kdor se spominja, kdo so na sliki v skupini partizanov - skojevcev in kje je bil narejen posnetek, naj sporoči na Muzej NOB Kranj, Koroška 3.

Če je že tako, če gre za en dogodek, potem, potem... Znova je pomislil in se zazrl na cesto v opoldanski vrvež pred izloženim oknom. Morda se je v tem času spominjal tekstilne stavke, časov skrivnih sestankov... Toda...! Brovč je začel neke druge.

»Zelo, zelo se spominjam, pravzaprav mi je ostalo najbolj v spominu, kako smo poleti 1941 zaprili in kako smo bili že naslednje jutro napadeni.«

Bil je tih poletni večer. Pri lovski koči pod Storžičem je bilo ne navadno živo. Pravzaprav slovesno, kajti zaprisega borcev je močno odmevala od bližnjih smrek.

Zaprisegli so zvestobo narodu, obljubili svoja življenja borbi za svobodo. Zbrali so se bili iz Kranja in drugod, in tistega dne, 4. avgusta 1941 zaprisegli. Ustanovili so Storžiški oziroma Kranjski bataljon...

Razpoloženje je bilo na višku. Naslednje jutro zarana je počil strel. Bili so obkoljeni. Planili so k orožju, potem proti vratom. Z vseh strani so se bližali Nemci, številne cevi so bile naperjene proti koči.

V boj?
Na juriš!

Bliskoviti pogledi so ukazovali. Boj je bil nemiseln. Pravi samomor. Zločin nad samim seboj.

Oči so iskale izhod. Pogled je šinil v bližnjo ograjo. Tam, edino tam!

»Nekdo se je pognal tjakaj. Zaropotalo je in... Zgrudil se je ob ograji,« je pripovedoval Brovč.

»Druge poti ni bilo. Prav tja sem se pognal še jaz. To sem storil zelo naglo. Morda sem jih s tem iznenadil, prehitel. Rafal mi je uskal tik pod nogami, ko sem preskočil ograjo. Rešila me je naglica. Osem tovarišev je padlo.

Se bolj pa se spominjam srečanja med našimi in primorskimi partizani,« je nadaljeval po kratkem pomisleku. »Leta 1942 me je Partija poslala na Primorsko. Pridružil se mi je 12 prostovoljcev-borcev iz Baške grape. Vodil sem jih na Planoto. Nasproti so mi prišli borci Maroltove patrle. Bili so iz Ljubljane, Notranjske — iz raznih krajev tostran meje. Borci iz zaslužene Primorske so se po 25-letnem nacionalnem zatiranju prvič združili z borci tostran meje. Isti jezik, ista misel, ista pripravljenost na boj proti istemu sovražniku. Objemali so se, pozdravljali, pripovedovali, kako je tu in tam, in govorili o skupnem boju za osvoboditev.

»To srečanje je bilo tako pristrčno, tako ganljivo in spontano, da ga ni moč pozabiti,« je končal Brovč.

stapovec na vse glas zadrl in se škodoželjno krohtal. Na njenem obrazu je iskal grozo in žalost.

»Da boš verjela, evo: Imel je pidžamo, trenerko...«

Do podrobnosti je opisal njegovo obleko. Tu res ni več dvoma. Našli so ga. Torej je mrtev.

Brezumno je tiščala k sebi ne-bogljeno dete. V tem trenutku ji je gestapovec surovo iztrgal otroka in odšel.

Kam bo dal malo vekajoče dete? In kaj bo z njo? Kje leži truplo njenega moža?

V njeni notranjosti se je vse podiralo, izgubljala je vero v življenje, v ljudi. Srce ji je v grozi in negotovosti zamiralo.

Njenega pripovedovanja o tistih dneh, ki jih je preživela v zaporu, ni bilo konec. Pripovedovala je o študentu, sošolcu Janezu Lombarju, ki so ga tri dni zveržsko trpinčili, da bi izdal tovariše. Potem so ga usmrtili. Pripovedovala je o velikih krvavih madežih na postelji in po zidu zasliševalnice; pravila je še o drugih doživljajih.

Tisti trenutek, 21. marca 1944 zvečer, ko mi je zločinec prišel povedati, kako je ustrelil moža, ko mi je brez besede iztrgal otroka iz naročja in ga odnesel neznano kam, tisti trenutek je bil za mene najtežji. Takih stvari človek ne pozablja,« je končala s tihim glasom.

B evški ali Žirovniški graben, kot pravijo. Ta mi je ostal najbolj v spominu,« je pripovedoval tov. Andrej Podviz z Jesenic. Bilo je menda 18. marca 1943. — Polhovgrajsko-Dolomitski bataljon je bil v obroču. Nemci, Italijani in beli so se zbrali iz vseh Dolomitov. Borba je besnela od 5. ure zjutraj. Borci so padali, se ranjevali, jurišili z zadnjimi bombami. Proti poldnevni ni bilo več vrst. Ni bilo več položajev — ne enih ne drugih. Pomešani so tekali sem in tja — eni in drugi,

Da bi bilo delo KPJ med osvobodilno vojno čim uspešnejše, so bile zato ustanovljene tudi partijske šole. Na sliki je skupina partizanov iz partijske šole na Primorskem (1943) pred Gačnikom na Vojskem. Skupino so kasneje napadli Nemci in borci so se morali umakniti h Glačniku

Kako sem postal komunist

L eta 1927. Vlak na bohinjsko-bistriški postaji je zaškrtal in se ustavil. Izstopili so potniki, komunisti-delegati iz Maribora, Trbovelj, Celja, Ljubljane, z Jesenic...

Takrat so z vseh strani planili žandarji. Prijeli so več komunistov in jih zaprli. Konference ni bilo. Naslednji dan so žandarji pripeljali še 6 ljudi iz Broda, Loških rovt in okolice. Vkljenjene so gnali po cesti. Stirinajst dni so jih zaprli. Prepepal in mučili so jih. Antonu Vergelju so prebili glavo. Vsa okolica se je zgrajala nad grozotami in terorjem in obsojala nasilje režima. Toda, kdo naj bi dvignil glas proti temu?

Bila je mladina — skojevci! — Alojz Tišov je bil sekretar skojevške organizacije. Skupina mladih je šla proti žandarmeriji. Tam so zapeli Internacionalo.

Komunisti, ki so bili zaprti, so jih slišali, gledali skozi zamrežena okna, pozdravljali.

»Izpustite pripornike! Sami dobri ljudje so!« so zahtevali mladinci.

Žandarji so jih skušali razgnati. Potem se je neki žandar pojavil na oknu.

»Pustili jih bomo, samo domov pojditel« je obljubil.

Res je bilo, da so že tisti dan izpustili zaprte komuniste. Mladin-

ci so bili srečni. Pripravljani so bili, da jih žandarji prepeajo, vodijo vkljenjene, zaprejo — karkoli. Tega ni bilo. Uspeh pa ni izostal.

»V takih akcijah smo zbirali nove člane SKOJ,« je pripovedoval stari komunist Tišov.

B ilo je 20. aprila 1943, ko sem bil sprejet v Partijo,« pravi Jože Zagar. »V neki kmečki hiši pri Škofjanu na Dolenjskem se je sestala celica Cankarjeve brigade. Toda priprave za ta svečani dan so bile že zdavnaj prej. Začele so ob juriših, ob prostovoljstvu za stražo na mrazu in dežju, pri nošenju mitraljeza in težkih zabojev municije, z odati do tovarišev.

Ze jeseni 1942 so me sprejeli kot kandidata,« pravi Jože. »Ob vsaki akciji smo morali biti komunisti na najtežjih položajih. Mitraljeza ne bi zaupali komurkoli, ki bi se ustrašil prve svinčenke... Tam so morali biti komunisti. Tudi za bombaše je bilo tako. Prvi prostovoljci so morali biti komunisti.«

T ik pred Novim letom 1941 so v begunjske zapore pripeljali enajst skojevcev. Ločeno so jih zaprli v celice. Potem so jih zaslíševali. Vse so vedeli o njihovem delu na Jesenicah; hladno in mirno so jim povedali, da bodo ustreljeni.

»Vendar nas je vera v življenje navdajala z upanjem, da morda le ne bo tako,« je pripovedoval Mirko Dimc, ki je bil tudi med njimi. Nekega dne se je razvedelo, da so v Dragi izkopali novo jamo.

»Velika za dvajset ljudi,« so pravili tamkaj zaprti kriminalci, ki so opravljali ta dela. Zla slutnja se je kot črn oblak zbrala nad celicami skojevcev. Res je bilo. Drugo jutro so v železnih vratih zaropotali ključji. Na hodniku je bilo mrtvo, tiho. Imena klicanih so zlohotno odmevala od zidov. Javljali so se obsojenci. Nekdo je zaihtel, drugi je sporočal pozdrave za mamo, vmes pa kletvice...

Mirko je čakal, da pridejo ponj. Zvenket verig je zamrl. Repot se je preselil na dvorišče: rezka nemška povelja, vzdihli vkljenjenih in brnenje motorja. Potlej je vse utonilo v mrzlem zimskem jutru. Skojevci so odšli brez prošanj, brez poklekovanja pred Nemci, brez obupavanja in samoponižanja. Odšli so kot pravi skojevci proti — Dragi.

Vse to je doživel Dimc, obsojenjen tiste dni med imeni na ni skojevec, čigar ime je bilo namrt obsojenih skojevcev. Po čudnem naključju ga niso ustrelili.

Mnogo vé povedati o liku in osebnosti sovratnikov, o mladincih iz tistih dni.

K. M.

VIHAR POD TRIGLAVOM

Riše Milan Batista

Brigada Franceta Prešerna

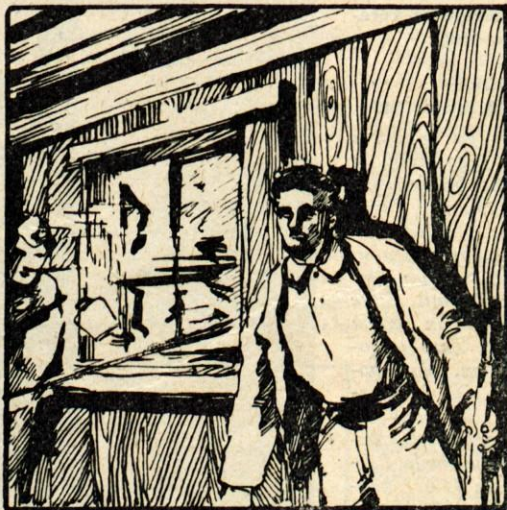
149

Še v isti noči, medtem ko je bataljon mirno počival v Lovčevi koči, se je po z rdečim zaznamovani gazi, ki jo je bil malo poprej izgazil Obadov oče, pomikala navkreber v poključke gozdove močna skupina Nemcev. Na čelu je sopihal Obadov 17-letni sin. Izdajalska družina je zares temeljito skrbela, da Nemci ne bi zgrešili poti do počivaajočih partizanov!

150

Nemci so kočjo obkolili z vseh strani. Z nemško natančnostjo so zasedli take položaje okoli kočje, da jim nihče ne bi mogel uiti. Partizani so mirno spali, ko je pred kočjo eksplodirala prva mina. Potem so zaropotala nemške strojnice po oknih in vratih, da so zažvenketale šipe in so trske letele v sneg. Partizani v koči so presenečeni planili pokonci.

151

Ko so si opomogli od prvega presenečenja, so partizani udarili nazaj. Ampak skozi okna, ki so bila pod nenehnim nemškim ognjem, niso mogli Nemcem kaj prizadejati, oni pa so iz svojih zaklonov obsipavali kočjo s točo izstrelkov. Tedaj se je skupina partizanov odločila za preboj. Strelci pri oknih in špranjah so z podvojeno naglico streljali po oblegovalcih.

152

Borci so naglo odsunili vrata in planili ven. Nemški ogenj je za hip prenehal — samo toliko, da so nemški strojničarji namerili na novi cilj, potem pa se je na partizane, ki so napravili komaj neka korakov od kočje, podrla zemlja in nebo. Pod silnim ognjem so padli skoraj vsi v istem trenutku, prerezani od desetih krogel nemških mitraljezcev.

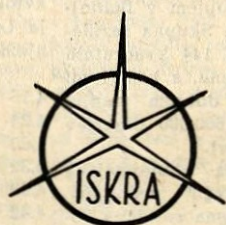

K velikemu prazniku - 40. obletnici KPJ

čestita

vsem prebivalcem kranjskega okraja
in vsem delovnim ljudem
naše socialistične domovine

Okrajni ljudski odbor Kranj in vse množične organizacije

Za 40. obletnico KPJ

čestita in želi

novih delovnih zmag vsem naprednim ljudem
kolektiv tovarne
elektrotehničnih in finomehaničnih izdelkov

»ISKRA« KRANJ

Ob velikem prazniku
jugoslovanskih narodov, 40. obletnici KPJ,
vsem prebivalcem naše domovine čestita

TISKANINA tovarna tiskanega blaga KRANJ

Naše tkanine so znane na
domačem in inozemskem
tržišču kot kvalitetne po
izdelavi in trajnosti

Naročila izvršujemo
solidno in točno!

Priporočamo sel

Sava tovarna gumijevih izdelkov v Kranju

znana po svoji kvalitetni proizvodnji in konkurenčnih cenah
čestita delovnim ljudem naše domovine k prazniku **1. maja**
obenem pa borcu za pravice proletariata -
KPJ ob 40. obletnici njenega obstoja

Autopromet

čestita
k 40. obletnici
KPJ
vsem
državljanom!

Ob prazniku,
40. obletnici KPJ,
čestita vsem
prebivalcem kolektiv

„Elektro Kranj“
K r a n j

Kolektiv
obrtne delavnice

„Instalater“
Kranj

čestita vsemu
delovnemu
ljudstvu
ob 40. obletnici
KPJ!

RADIO LJUBLJANA

Poročila poslušajte vsak dan ob
5.05, 6., 7., 10., 13., 15., 17., 22.
in 22.55 ter radijski dnevnik ob
19.30 uri. Ob nedeljah pa ob 6.05,
7., 13., 22. in 22.55 uri ter ra-
dijski dnevnik ob 19.30 uri.

SOBOTA, 18. APRILA

8.05 »Mladina poje« — Nastopa-
ta mladinska pevska zbor iz šole
»Simona Jenka« in »Ivana Canka-
ja« iz Kranja; 9.30 Revija Instru-
mentov; 10.10 Pevci z Gorenjske;
11.00 Od Mozarta do Falle; 11.45
Pionirski tednik; 12.15 Kmetijski
nasveti — ing. Bogdan Berlinc:
Kako se poslužujejo zadržniki in-
stitutskih storitev v poljedelstvu
celjskega okraja; 12.40 Domači na-
pevi izpod zelenega Pohorja; 14.5
Sportna reportaža; 15.40 S knjiž-
nega trga; 16.30 Pol ure z veliki-
mi zabavnimi orkestri; 17.45 Lah-
ka glasba; 18.00 Jezikovni pogovo-
ri; 18.45 Okno v svet: Somalija;
20.00 Partija na čelu množic; 20.0
Pokaži, kaj znaš.

NEDELJA, 19. APRILA

7.45 Dvigni se, delovno ljudstvo;
8.40 Iz španske pesmarice; 9.00 Re-
zervirano za prenos iz Beograda;
12.00 Opoldanski glasbeni spored;
13.30 Z modrega Jadrana; 13.9
Melodije za razvedrilo; 14.25 Po
naši lepi zemlji; 16.00 Prenos no-
gometne tekme Madžarska : Ju-
goslavija iz Budimpešte; 18.15 V
Zagrebju se spominjajo Tita; 18.45
Stare srbske revolucionarne pesmi;
20.00 Rezervirano za prenos sveča-
ne akademije iz Beograda.

PONEDELJEK, 20. APRILA

6.15 Zaori pesem borb in zma-
ge... 8.00 Naš veliki praznik a)
Uvodna beseda, b) Priredbe part-
zanskih pesmi igra simfonični or-
kester RTV Beograd; 9.00 Knjiž-
tvarišev (literarna oddaja); 9.30
Naše nove partiture; 10.30 Novosti
iz domače zabavne glasbe; 11.00
Silvo Matelič: Reportaža »Javke«;
11.30 Koncert Slovenskega okteta;
12.00 Opoldanski glasbeni spo-
red; 14.00 Obisk v zagrebškem studiu;
14.30 Pavel Šivic: Rdeči oblaki;
ciklus samospevov; 15.45 Zvonko
Bradič: Herojska koračnica, Z. Pi-
ternik: Praznik avantgarde; 16.00
Z dvignjeno pestjo; 16.30 Prenos
zborovanja na Trgu revolucije -
Ljubljani; 17.45 Mihajlo Vukdia-
govič: Vezilja svobode, kantata;
18.00 Radijska igra — Prežihov Vo-
ranc: Judenburg (prva izvedba);
20.00 Rezervirano za prenos sveča-
ne akademije iz Ljubljane; 22.15
Koncert zabavnega orkestra RTV
Ljubljana pod vodstvom Bojana
Adamiča.

TOREK, 21. APRILA

8.05 Igra pihalni orkester JLA;
8.25 Blagoje Bersa: Sončne polja-
ne — simf. pesnitev iz cikla »Mo-
ja domovina«; 8.40 Potopisi in
spomini — Prežihov Voranc: Na
domačih in tujih tleh — VII.; 9.00
Parada orglic; 9.30 Pol ure s soli-
sti zagrebške Opere; 10.45 Za dom
in žene; 11.00 Iz solistične glasbe
slovenskih skladateljev; 11.30 Od-
daja za otroke; 12.00 Domače pol-
ke in valčki; 12.15 Kmetijski na-
sveti — Mira Založnik: Ali mora
biti pranje vedno težko opravilo?
12.25 Drobne orkestralne skladbe;
14.15 Zanimivosti iz znanosti in
tehnik; 15.40 Humoreska tega
tedna — Karel Čapek: Dve pra-
zgodovinski; 16.05 Za glasbene lju-
bitelje; 17.10 Glasbena čajanka;
18.00 Domače aktualnosti; 18.15 Iz
partizanske lirike — Samospevi
Rada Simonitija in Marijana Ko-
zine; 18.40 Iz zbornika spominov:
Matija Gorenc: Demonstracija mla-
dine leta 1923; 20.30 Radijska igra
— Nikola J. Vapcarov: Deveti val;
23.10 plesni zvoki.

SREDA, 22. APRILA

8.05 Odprimo glasbeni atlas; 9.15
Vedri zvoki; 9.45 Kotiček za mlade
ljubitelje glasbe; 10.10 Slovenske
narodne v pisanem zaporedju; 10.45
Od popevke do popevke; 11.20
Pesmi mladinskih delovnih brigad;
11.35 Radijska šola za višjo stop-
njo: Moje in tvoje; 12.15 Kmetij-
ski nasveti — Slovensko kmetij-
stvo na mednarodnem sejmu v
Novem Sadu; 12.25 Tri operne
uverture; 13.45 Francoske popev-
ke; 14.05 Radijska šola za sred-
njo stopnjo — Srečno, tovariš le-
talec; 14.35 Violinist Ali Dermelj
igra priljubljene skladbe za violi-
no; 15.40 Iz krvi rdeče... (Kosta
Racin); 16.00 Koncert po željah;
17.10 Sestanek ob petih; 18.00 Kul-
turna kronika; 18.15 Lahke spo-
red izvaja Mariborski instrumen-
talni ansambel; 18.45 Razgovori o
mennarodnih vprašanjih; 20.00
Leoš Janáček: Jenufa; 21.55 Glas-
bena medigra; 22.15 Popevke, ki
jih radi poslušate.

ČETRTEK, 23. APRILA

8.05 Poje mešani zbor Tine Ro-
žanc p. v. Franceta Pergerja; 8.40

Potopisi in spomini — Prežihov
Voranc: Na domačih in tujih tleh
— VIII.; 9.00 Matineja Orkestra
RTV Ljubljana; 9.45 Italijanske
popevke; 10.40 Prvi nastop tria
Maksa Kovačiča iz Celja, poje
Stanka Gorišek; 11.00 Manj znane
operne arije; 11.30 Oddaja za cici-
bane; 12.00 Slovenske narodne;
12.15 Kmetijski nasveti — ing.
Erik Eiselt: Skrbimo za vitaminsko
krmo, dokler ni zelene; 12.25 Iz
filmov in glasbenih revij; 13.30
Felix Mendessohn: Koncert za kla-
vir in orkester št. 2 v d-molu;
14.15 Turistična oddaja; 15.40 Na
platnu smo videli; 16.00 Pred-
stavljamo orkester Marty Gold;
17.10 Iz opernega sveta; 18.00 Če-
trtkova reportaža; 18.15 S popev-
kami po svetu; 18.45 Radijska uni-
verza — dr. Metod Mikuž: Borba
KPJ za enotnost ljudskih množic;
20.00 Četrtek večer domačih pes-
mi in napevov; 20.50 Moj sin ne bo
več vedel za posest; 21.30 Umetne
in narodne pesmi raznih narodov
pojo znani pevci.

PETEK, 24. APRILA

8.05 Jutranji solistični spored;
8.40 Iz arhiva zabavnih melodij;
9.40 A. Pet minut za novo pesmico,
B. Pozdravi za mlade risarje; 10.40
Dve sceni iz Verdijeve »Aide«;
11.00 Za dom in žene; 11.40 Ko-
roške narodne pesmi; 12.15 Kme-
tijski nasveti — Stane Hočevar:
Preprečevanje črnilovke; 12.25
Ženski vokalni kvartet poje nara-
dne pesmi; 12.40 Melodije za raz-
vedrilo; 13.30 Veseli planšarji vam
igrajo; 13.45 Sedem pevcev — »e-
dem popevk«; 14.05 Radijska šola
za nižjo stopnjo: Hi, konjiček;
14.35 Poje tenorist Benjamino
Gigli; 15.40 Iz svetovne književ-
nosti — Walter Gibbs: Pregrade v
Johannesburgu; 16.00 Petkovo glas-
beno popoldne; 17.10 Kotiček za
mlade ljubitelje glasbe; 18.00 Dru-
žinski pogovori; 18.10 Umetne pes-
mi poje moški zbor France Pre-
šeren iz Kranja p. v. Petra Lipar-
ja; 18.30 Iz naših kolektivov; 20.15
Tedenski zunanji politični pregled;
21.15 Oddaja o morju in pomor-
ščakih; 22.15 Nočni operni kon-
cert.

KINO

»RADIO«, JESENICE: 18. do 21.
aprila franc. ital. vstav. film
»PUSTOLOVŠČINE ARSENA LU-
PINA«. 22. do 24. aprila mehi-
ški film »UPOR OBEŠENIH«.

»PLAVŽ«, JESENICE: 18. do 21.
aprila italijanski film »BRANIM
SVOJO LJUBEZEN«. 23. in 24.
aprila franc. ital. barv. film »PU-
STOLOVŠČINE ARSENA LUPINA«.

»ZIROVNICA: 18. in 19. aprila ju-
goslovanski film »DALMATIN-
SKA SVATBA«. 22. aprila ital.
film »BRANIM SVOJO LJUBE-
ZEN«.

»DOVJE - MOJSTRANA: 18. in 19.
aprila nemški film »KAPETAN IZ
KOPENIKA«. 22. aprila franc.
ital. barv. film »PUSTOLOVŠČI-
NE ARSENI LUPINA«.

»KOROŠKA BELA: 18. in 19. aprila
franc. ital. barv. film »PUSTO-
LOVŠČINE ARSENA LUPINA«;
20. aprila ital. film »BRANIM
SVOJO LJUBEZEN«.

»BLED: 19. in 20. aprila ameriški
barv. cinem. film »PREKO MNO-
GIH REK«. 21. do 23. aprila ju-
goslovanski film »MALI ČLO-
VEK«. Predstave vsak dan ob
20. uri, ob sredah in sobotah
ob 17. in 20. uri, ob nedeljah
in praznikih pa ob 10., 15., 18.
in 20. uri.

»RADOVLJICA: 18. aprila ob 20.
uri in 19. aprila ob 15.30, 17.30
in 20. uri ter ob 10. uri matine-
ja franc. jugosl. cinem. filma
»ČUVAJ SE, LA TOUR«. 21.
aprila ob 20. uri in 22. aprila
ob 17.30 in 20. uri amer. barv.
film »ČAS OBRAČUNA«. 23.
aprila ob 20. uri amer. revijski
barv. film »PLES NA VODI«. 24.
aprila ob 20. uri avstrijski
barv. film »MOZART«.

»LJUBNO: 19. aprila ob 16. in 18.
uri amer. barv. film »MAŠČEVA-
LEC IZ DALASA«. 20. aprila ob
18. uri slovenski film »TRENUT-
KI ODLOČITVE«.

»SORA«, ŠKOFJA LOKA: 17. do
19. aprila ital. film »ZENA DNE-
VA«.

»DOM«, SOVODENJ: 18. in 19.
aprila amer. barv. film »DALJE
OD DIABLA«. Predstava v soboto
ob 20. uri, v nedeljo pa ob
16. uri.

»ZIRI: 18. in 19. aprila jugoslovan-
ski film »POP ČIRA IN POP
SPIRA«. Predstava v soboto ob
20. uri, v nedeljo pa ob 19.30
uri.

»DUPLICA PRI KAMNIKU: 18. in
19. aprila amer. barv. film »RO-
BERTA«. 22. in 23. aprila ita-
ljanski film »V ZNAKU VENE-
RE«. Predstave ob delavnikih ob
20. uri, ob nedeljah pa ob 17.
in 19. uri.

Gorenjski obveščevalci

**ZDRAVNIŠKA
DEŽURNA SLUŽBA**
Zdravstveni dom Kranj, Poljska
pot št. 8, telefon 218, naročila za
prevoz bolnikov telefon 04.

MALI OGLASI

Privatnikom ne objavljamo oglasov pred vplačilom. Cena malih oglasov je: preklic 20, izgubljeni 10 - ostalo 12 din ob besede, naročniki imajo 50 % popust.

Njivo v izmeri 1 ha 50 a, travnik v izmeri 2 ha 60 a vse v Dru-
lovki ob betonski cesti ugodno
prodam. Naslov v oglasnem od-
delku. 2986

Prodajam oleandre. Naslov v ogl.
oddelku. 2989

Motorno kolo DKW 250 ccm v
dobrem voznem stanju prodam. —
Jekovec Rok, Žiganja vas, Križe.
2998

Prodajam hišo v letoviškem kra-
ju Gorenjske. Naslov v oglasnem
oddelku. 2988

Prodajam skoraj nov otroški vo-
ziček kombiniran. Guštin, Struže-
vo 53, Kranj. 2987

Izgubil sem mesečno vozovnico
Senčur—Kranj. Prosen Valentin,
Senčur 195. 3004

Prodajam polovico, hiše, polovico
pa zamenjam za stanovanje. Dru-
lovka 35, Kranj. 3005

Prodajam levoročni čevljarški
stroj »Singer« v dobrem stanju. —
Poizve se Kranj, Cesta na Klad-
nec 6. 3006

Prodajam vprežno kosilnico »Lance«
v dobrem stanju. Jenko Jože, Sp.
Brniči 33, Cerklje. 3007

Prodajam 8 mesecev brejo kravo.
Pangeršica 3, Golnik. 3008

Dober posnemačnik prodam. —
Naslov v ogl. odd. 3009

Prodajam čevljarški stroj cilind-
rom in kompletna vrata za kmečko
peč. Ponudbe oddati v oglasni od-
delek pod »Štedilnik«. 3012

Prodajam 2 prašiča stara 3 mese-
ce, težka po 50 kg zaradi pomanj-
kanja krme. Olševak 45. 3011

Ugodno prodam komplet vzi-
dljiv štedilnik (levi) z bakrenim ko-
lom in kompletna vrata za kmečko
peč. Ponudbe oddati v oglasni od-
delek pod »Štedilnik«. 3012

Travniki 1,5 ha v Podnartu pri-
meren za selišče prodam. Janhar,
Brezje. 3013

Motorno kolo DKW 200 ccm ze-
lo dobro ohranjeno prodam. Vin-
ko Kokalj, Bečanova 12, Tržič. 3014

Prodajam avto kompletno ali po
delih znamke »ZEKS« super, me-
njalnik za Fiat 1100, dromeljne
komplet z gumami. Jenko Franc,
Tržič. 3015

Prodajam novo žensko italijansko
kolo. Naslov v ogl. odd. 3016

Sobna vrata 1,80 krat 85 cm v
dobrem stanju prodam. Planina 34,
Kranj. 3017

Prodajam kuhinjsko pohištvo in
železni štedilnik. Naslov v oglas-
nem oddelku. 3018

Prodajam 500 kg pese in prašiča
težkega 70 kg. Jelar Miha, Zgornje
Duplje 37. 3019

Prodajam vrtnik na Kranjskem
polju in vizijski levi štedilnik. —
Naslov v ogl. odd. 3020

Prodajam belo deklisko dolgo ob-
lečko. Huje 33. 3021

Prodajam teličko 9 mesecev staro
in več tisoč kg sena. Švab Janez,
Lesce 5. 3022

Prodajam travnik na Kranjskem
idočo in zelo lepo z dvema veriži-
cama. Naslov v oglasnem oddel-
ku. 3023

Prodajam slamo, peso in pleve za
prašiče. Naslov v oglasnem od-
delku. 3024

Prodajam slamoreznicu in malo
rabljeno motorno kolo »Mile«
97 ccm. Zg. Bela 1, Predvdor. 3025

Prodajam 2800 kvadratnih metrov
gozda v bližini opekarne Straži-
šče. Naslov v ogl. odd. 3026

Šivalni stroj »Singer«, radijski
sprejemnik nemške znamke —
vse dobro ohranjeno zaradi selitve
prodam. Ogled od 10. do 12. ure
in od 16. ure dalje. Naslov: Kam-
nik, Kranjska 4. 3027

Ugodno prodam trgovski pult
4 m zasteklen, štedilnik vizijski
levi in železno peč vse malo rab-
ljeno. Naslov v oglasnem oddel-
ku. 3028

Prodajam motorno kolo »Puch«
250 ccm v dobrem stanju. Straži-
ška 12, Kranj. 3029

Prodajam 2800 kvadratnih metrov
gozda v bližini opekarne Straži-
šče. Naslov v ogl. odd. 3026

Šivalni stroj »Singer«, radijski
sprejemnik nemške znamke —
vse dobro ohranjeno zaradi selitve
prodam. Ogled od 10. do 12. ure
in od 16. ure dalje. Naslov: Kam-
nik, Kranjska 4. 3027

Ugodno prodam trgovski pult
4 m zasteklen, štedilnik vizijski
levi in železno peč vse malo rab-
ljeno. Naslov v oglasnem oddel-
ku. 3028

Prodajam motorno kolo »Puch«
250 ccm v dobrem stanju. Straži-
ška 12, Kranj. 3029

Prodajam 2800 kvadratnih metrov
gozda v bližini opekarne Straži-
šče. Naslov v ogl. odd. 3026

Šivalni stroj »Singer«, radijski
sprejemnik nemške znamke —
vse dobro ohranjeno zaradi selitve
prodam. Ogled od 10. do 12. ure
in od 16. ure dalje. Naslov: Kam-
nik, Kranjska 4. 3027

Ugodno prodam trgovski pult
4 m zasteklen, štedilnik vizijski
levi in železno peč vse malo rab-
ljeno. Naslov v oglasnem oddel-
ku. 3028

Prodajam motorno kolo »Puch«
250 ccm v dobrem stanju. Straži-
ška 12, Kranj. 3029

Prodajam 2800 kvadratnih metrov
gozda v bližini opekarne Straži-
šče. Naslov v ogl. odd. 3026

Šivalni stroj »Singer«, radijski
sprejemnik nemške znamke —
vse dobro ohranjeno zaradi selitve
prodam. Ogled od 10. do 12. ure
in od 16. ure dalje. Naslov: Kam-
nik, Kranjska 4. 3027

Ugodno prodam trgovski pult
4 m zasteklen, štedilnik vizijski
levi in železno peč vse malo rab-
ljeno. Naslov v oglasnem oddel-
ku. 3028

Prodajam motorno kolo »Puch«
250 ccm v dobrem stanju. Straži-
ška 12, Kranj. 3029

Prodajam 2800 kvadratnih metrov
gozda v bližini opekarne Straži-
šče. Naslov v ogl. odd. 3026

Šivalni stroj »Singer«, radijski
sprejemnik nemške znamke —
vse dobro ohranjeno zaradi selitve
prodam. Ogled od 10. do 12. ure
in od 16. ure dalje. Naslov: Kam-
nik, Kranjska 4. 3027

Ugodno prodam trgovski pult
4 m zasteklen, štedilnik vizijski
levi in železno peč vse malo rab-
ljeno. Naslov v oglasnem oddel-
ku. 3028

Prodajam motorno kolo »Puch«
250 ccm v dobrem stanju. Straži-
ška 12, Kranj. 3029

Prodajam 2800 kvadratnih metrov
gozda v bližini opekarne Straži-
šče. Naslov v ogl. odd. 3026

Šivalni stroj »Singer«, radijski
sprejemnik nemške znamke —
vse dobro ohranjeno zaradi selitve
prodam. Ogled od 10. do 12. ure
in od 16. ure dalje. Naslov: Kam-
nik, Kranjska 4. 3027

Ugodno prodam trgovski pult
4 m zasteklen, štedilnik vizijski
levi in železno peč vse malo rab-
ljeno. Naslov v oglasnem oddel-
ku. 3028

Prodajam odlično ohranjen motor
»Puch« 350 ccm. Anton Habjan,
Breznica, Šk. Loka. 3030

Dr. Ambrožič Boži iz Kranja
iskreno čestitajo k promociji. —
Znanci. 3031

Kupim rabljeno staro žico za
ograj 3 do 4 mm 100 kg. Lahko
je tudi polovico bodeče. Roblek
Franc, Bašelj 20, Predvdor. 3032

Kupim levoročni čevljarški stroj.
Tavčarjeva 7, Kranj. 3033

Štiričlanska družina kupi stano-
vanje ali novejšo enodružinsko hi-
šo v Sloveniji takoj vseljivo in
proti takojšnjemu plačilu. Naslov
v oglasnem oddelku. 3034

2 moška vajena gradbenih
del, lahko tudi upokojenca
sprejemno takoj v honorarno
zaposlitev za daljšo dobo. Za-
služek dober. Ponudbe oddati v
oglasni oddelek. 3035

Povratnik iz Nemčije želi spo-
znati pošteno simpatično žensko
srednjih let zaradi ženitve. Po-
nudbe s sliko oddati v oglasni od-
delek. 3035

Sprejemno vajenca za mizarstvo.
Planinšek Ivan, mizarstvo.
Cesta Staneta Žagarja 30, Primsko-
vo, Kranj. 3036

Opremljeno sobo in hrano dam
fantu ali dekletu. Ostalo po dogo-
voru. Naslov v oglasnem oddelku.
3037

Dam stanovanje ženski. Ostalo
po dogovoru. Naslov v oglasnem
oddelku. 3038

Dam stanovanje tovarniški de-
lavki. Ostalo po dogovoru. Naslov
v ogl. odd. 3039

Zagreb—Kranj — komfortno sta-
novanje v centru Zagreba menjam
za dvosobno stanovanje v Kranju.
Ponudbe oddati v oglasni odde-
lek pod št. 3040

Zahvala: Vsem vaščanom, ki so
nam na kakršnikoli način pomaga-
li pri reševanju ob požaru in nas
tako rešili še večje nesreče se
iskreno zahvaljujemo. Posebno
zahvalo želimo izrekati za hitro pomoč
gasilcem iz Škofje Loke in Gode-
šičev. Lavtarjevi, Godešič, Škofja
Loka. 3041

Preklicujem št. bl. 36557 izdan v
komisijski trgovini Kranj dne 30.
januarja 1958. Cirej Nada, Kranj.
3042

Preklicujem avtobusno vozovni-
co Senčur—Kranj na ime Kristanc
Marija. 3043

Sklad za vzajemno pomoč za-
sebnih obrtnikov in gostilničarjev
Kranj vabi vse člane in nečlane
»Sklada« na II. redni občni zbor,
ki bo v nedeljo 19. aprila 1959 ob
pol osmih zjutraj v veliki dvorani
Okrajnega ljudskega odbora v
Kranju — vhod poleg restavracije
»Park«. 3044

Mlad inteligent želi spoznati de-
kle za nedeljske izlete. Samo res-
ne ponudbe, po možnosti s sliko,
poslati v oglasni oddelek pod »17
lete«. 3045

Prodajam 2800 kvadratnih metrov
gozda v bližini opekarne Straži-
šče. Naslov v ogl. odd. 3026

Šivalni stroj »Singer«, radijski
sprejemnik nemške znamke —
vse dobro ohranjeno zaradi selitve
prodam. Ogled od 10. do 12. ure
in od 16. ure dalje. Naslov: Kam-
nik, Kranjska 4. 3027

Ugodno prodam trgovski pult
4 m zasteklen, štedilnik vizijski
levi in železno peč vse malo rab-
ljeno. Naslov v oglasnem oddel-
ku. 3028

Prodajam motorno kolo »Puch«
250 ccm v dobrem stanju. Straži-
ška 12, Kranj. 3029

Prodajam 2800 kvadratnih metrov
gozda v bližini opekarne Straži-
šče. Naslov v ogl. odd. 3026

Šivalni stroj »Singer«, radijski
sprejemnik nemške znamke —
vse dobro ohranjeno zaradi selitve
prodam. Ogled od 10. do 12. ure
in od 16. ure dalje. Naslov: Kam-
nik, Kranjska 4. 3027

Ugodno prodam trgovski pult
4 m zasteklen, štedilnik vizijski
levi in železno peč vse malo rab-
ljeno. Naslov v oglasnem oddel-
ku. 3028

Prodajam motorno kolo »Puch«
250 ccm v dobrem stanju. Straži-
ška 12, Kranj. 3029

Prodajam 2800 kvadratnih metrov
gozda v bližini opekarne Straži-
šče. Naslov v ogl. odd. 3026

Šivalni stroj »Singer«, radijski
sprejemnik nemške znamke —
vse dobro ohranjeno zaradi selitve
prodam. Ogled od 10. do 12. ure
in od 16. ure dalje. Naslov: Kam-
nik, Kranjska 4. 3027

Ugodno prodam trgovski pult
4 m zasteklen, štedilnik vizijski
levi in železno peč vse malo rab-
ljeno. Naslov v oglasnem oddel-
ku. 3028

Prodajam motorno kolo »Puch«
250 ccm v dobrem stanju. Straži-
ška 12, Kranj. 3029

Prodajam 2800 kvadratnih metrov
gozda v bližini opekarne Straži-
šče. Naslov v ogl. odd. 3026

Šivalni stroj »Singer«, radijski
sprejemnik nemške znamke —
vse dobro ohranjeno zaradi selitve
prodam. Ogled od 10. do 12. ure
in od 16. ure dalje. Naslov: Kam-
nik, Kranjska 4. 3027

Ugodno prodam trgovski pult
4 m zasteklen, štedilnik vizijski
levi in železno peč vse malo rab-
ljeno. Naslov v oglasnem oddel-
ku. 3028

Prodajam motorno kolo »Puch«
250 ccm v dobrem stanju. Straži-
ška 12, Kranj. 3029

Prodajam 2800 kvadratnih metrov
gozda v bližini opekarne Straži-
šče. Naslov v ogl. odd. 3026

Šivalni stroj »Singer«, radijski
sprejemnik nemške znamke —
vse dobro ohranjeno zaradi selitve
prodam. Ogled od 10. do 12. ure
in od 16. ure dalje. Naslov: Kam-
nik, Kranjska 4. 3027

Ugodno prodam trgovski pult
4 m zasteklen, štedilnik vizijski
levi in železno peč vse malo rab-
ljeno. Naslov v oglasnem oddel-
ku. 3028

Prodajam motorno kolo »Puch«
250 ccm v dobrem stanju. Straži-
ška 12, Kranj. 3029

Prodajam 2800 kvadratnih metrov
gozda v bližini opekarne Straži-
šče. Naslov v ogl. odd. 3026

Šivalni stroj »Singer«, radijski
sprejemnik nemške znamke —
vse dobro ohranjeno zaradi selitve
prodam. Ogled od 10. do 12. ure
in od 16. ure dalje. Naslov: Kam-
nik, Kranjska 4. 3027

Ugodno prodam trgovski pult
4 m zasteklen, štedilnik vizijski
levi in železno peč vse malo rab-
ljeno. Naslov v oglasnem oddel-
ku. 3028

Prodajam motorno kolo »Puch«
250 ccm v dobrem stanju. Straži-
ška 12, Kranj. 3029

Prodajam 2800 kvadratnih metrov
gozda v bližini opekarne Straži-
šče. Naslov v ogl. odd. 3026

Šivalni stroj »Singer«, radijski
sprejemnik nemške znamke —
vse dobro ohranjeno zaradi selitve
prodam. Ogled od 10. do 12. ure
in od 16. ure dalje. Naslov: Kam-
nik, Kranjska 4. 3027

Ugodno prodam trgovski pult
4 m zasteklen, štedilnik vizijski
levi in železno peč vse malo rab-
ljeno. Naslov v oglasnem oddel-
ku. 3028

Prodajam vrtna železna vrata 3,70
metra široka in 1,70 metra visoka.
Naslov v oglasnem oddelku. 3046

Prodajam hrastove plohe (debele
10 in 8 cm) in dobro ohranjeno mla-
tilnico s tresilom in reto. Okroglo
št. 11, Naklo. 3047

Prodajam njivo v izmeri 83 arov
na Suhi pri Kranju. Plačilo možno
tudi v obrokih. Naslov v oglasnem
oddelku. 3048

Zamenjam sobo in kuhinjo v
Kranju. Naslov v oglasnem oddel-
ku pod »Gorenja Sava«. 3049

Nudim brezplačno stanovanje in
hrano tovarniški delavki. Ostalo
po dogovoru. Naslov v oglasnem
oddelku. 3050

Ženska išče stanovanje. Ostalo
po dogovoru. Naslov v oglasnem
oddelku. 3051

Prodajam več zgradljivih stavbnih
parcel v bližnji okolici Kranja. —
Naslov v ogl. oddelku. 3052

Na stanovanje vzajem tovarni-
ško delavko. Več po dogovoru. —
Naslov v ogl. oddelku. 3053

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
BOHINJ — BOH. BISTRICA

Na podlagi 3. člena Uredbe o
prodaji stanovanjskih hiš iz SLP
(Uradni list FLRJ, št. 17-101/53) in
86. člena Zakona o pristojnosti ob-
činskih in okrajnih ljudskih od-
borov in njihovih organov (Urad-
ni list FLRJ, št. 52-644/57) razpi-
suje tajništvo Občinskega ljudske-
ga odbora Bohinja

JAVNO DRAŽBO:
za prodajo eno in dvostanovanj-
skih hiš iz sklada SLP. Javna draž-
ba bo 12. maja ob 8. uri v pro-
storih Občinskega ljudskega odbo-
ra Bohinja.

Cenilna vrednost posameznih hiš
je naslednja:

1. Pritlična stanovanjska hiša z
gospodarskim poslopjem v Bohinjski
Bistrici št. 119. Skupna zazida-
na površina znaša 144 kvadratnih
metrov, nepodkletena, s kamnitimi
zidovi, v srednje dobrem stanju.
Cenilna vrednost 600.000 dinarjev
(šeststotisoč dinarjev).

2. Visokopritlična stanovanjska
hiša z gospodarskim poslopjem,
Ribčev laz 14. Skupna zazidana po-
vršina znaša 142 kvadrat. metrov,
dvodružinska, ena osmina površine
podkletena, streha krita z ope-
ko. Cenilna vrednost 800.000 din
(osemstotisoč dinarjev).

3. Enonadstropna stanovanjska
hiša v Stari Fužini št. 56 z 89
kvadratnih metrov zazidane povr-
šine, dvostanovanjska, četrtina
podkletena, dobro ohranjena. Ce-
nilna vrednost 700.000 din (sedem-
stotisoč dinarjev).

4. Hiša v Stari Fužini št. 69 z
210 kvadratnih metrov zazidane
površine v slabem stanju, vseljiva
za adaptacijo. Cenilna vrednost
znaša 150.000 din (stopeneset tisoč
dinarjev).

5. Enonadstropna stanovanjska
hiša s trgovskim lokalom in go-
spodarskim poslopjem v Stari Fu-
žini št. 35 s 178 kvadratnih metrov
zazidane površine, 9 kvadratnih
metrov kleti. Hiša v dobrem sta-
nju na lepi sončni strani in ob-
jekt možno za manjšimi popravili

Sprejemmo takoj kroja-
škega mojstra — prikoje-
valca za deško konfekcijo
in to za stalno ali honorar-
no zaposlitev. Plača po do-
govoru. — Naslov v upravi
lista.

PAVLIHOV
KOMPAS
ZA 150 DINARJEV

dobite v vseh trafikah in pri dru-
gih prodajalcih. Pohitite z naku-
pom, kajti brez »Pavlihovega kom-
pasa« zaidete povsod.

Trgovsko podjetje SLOVENIJA-SPORT, posloval-
nica Kranj, sprejme v službo:
BLAGAJNIČARKO IN VERZIRANO PRODAJALKO.
Ponudbe poslati na upravo podjetja.

Delovni kolektiv trgovskega podjetja »ELITA« Kranj
razpisuje prosta delovna mesta:
prodajalke tekstilne in galanterijske stroke,
učenci za tekstilno in drogerijsko stroko.

Nastop službe takoj ali s 1. junijem 1959.
Pismene ponudbe je dostaviti podjetju »ELITA«,
Kranj, Titov trg 20.

preurediti v počitniški dom. Cenil-
na vredno 1.300.000 din (en milij-
on tristo tisoč dinarjev).

6. Pritlična stanovanjska hiša,
Bitnje št. 8 in gospodarsko poslop-
je. Zazidana površina stanovanj-
ske hiše 87 kvadratnih metrov, go-
spodarsko poslopje pa 59 kvadrat-
nih metrov v srednje dobrem sta-
nju. Cenilna vrednost 600.000 din
(šeststotisoč dinarjev).

7. Gospodarsko poslopje s ko-
zolecem na Koprivniku »Kozarjav
hlev«. Gospodarsko poslopje ima
zidne temelje, obodne stene so iz-
vedene delno v kamnu, delno v
lesu, ostrešje pa v lesu. Cenilna
vrednost znaša 120.000 dinarjev
(stodvajset tisoč dinarjev).

8. Pritlična stanovanjska hiša z
gospodarskim poslopjem v Gorju-
šah št. 10. Zazidana površina sta-
novanjske hiše znaša 63 kvadrat-
nih metrov, enostanovanjska z del-
no izvedenim I. nadstropjem. Go-
spodarsko poslopje je izvedeno
delno v kamnu in delno v lesu.
Oba objekta sta v srednje dobrem
stanju. Cenilna vrednost znaša
420.000 dinarjev (štiristodvajset ti-
soč dinarjev).

Interesenti morajo 1 uro pred
pričetkom javne dražbe, vložiti pri
Upravi za dohodke ObLO Bohinj
varščino, ki znaša 10 % cenilne
vrednosti.

Ponudbe izpod 50 % cenilne
vrednosti se ne sprejmejo.
Plačilni pogoji se določijo v
obrokih za dobo 10 let in 15 let
ter 2 % obrestno mero in po odo-
loki o prodaji stanovanjskih hiš
iz SLP na območju občine Bohinja.

Navedene hiše bodo prodane naj-
boljšim ponudnikom.
Št.: 01-783/1
Datum: 13. aprila 1959

Detelja v gumbnici

Spomini Ivanu Bertoncija na nekatere konference in delo KP Jugoslavije

Važna stvar je bila konferenca leta 1936 na Boštjanovem kopišču pod Fajfo. Konferenca je bila važna zato, ker so celice poročale o svojem delu. Na konferenci je go-

voril tov. Zagar o notranjem in zunanjem političnem pregledu. Razpravljali so tudi o obliki dela, o načinu borbe proti razrednemu sovražniku in o taktiki, pa o na-

prednem delavskem gibanju. Posebno važna je bila konspiracija delovanja partijskih celic.

Ker je bila konferenca na našem območju, smo bili tudi člani KP zadolženi za organizacijo, to je za tehnični del izvedbe, tako da smo delegate, ki so bili pred oblastjo delno kompromitirani, vodili posamezno na konferenco. Mislim, da je bilo okoli 25 delegatov. Nekateri so prišli peš iz Podnarta, nekateri pa z železniške postaje Otočce. Zadolžen sem bil, da privedem dva iz Otočč; za razpoznavni znak smo imeli rdečo deteljo v gumbnici. Rdečo deteljo so nosili samo vodniki. Dogovorjeno je tudi bilo, da mora vsak voditi po drugi poti. Moja naloga je bila, da vodim preko Zg. Dobrave.

Spominjam se, da sva se z drugim vodnikom, s Spanovim Cirilom srečala pri mostu. Nerodno mi je bilo, da bi skupaj nadaljevali pot. Jaz sem svoja delegata vodil preko Miklavčevca dalje v Jelovico, Stanko pa svojo grupo

tik za menoj. Sestali smo se na Jelovici. Konferenci je prisostvoval tudi neki tovariš iz Trbovelj. Navzoči so lahko ugotovili, da se partijska organizacija že bori z idejnimi temelji in da je tudi organizacijsko utrjena, kar je bila zasluga Zagarjevega aktivnega dela.

Spominjam se tudi konference, ki je bila leta 1938 pod Jastrebovcem na Vodicah; konferenci je prisostvoval tudi Boris Kraigher. Kdo ga je privedel na Jelovico, ne vem, spominjam pa se, da je prišel skupaj z Zagarjem. Sam sem bil zadolžen, da sem vodil tri tovariše iz radovljiške postaje. Sli smo preko Bukovja skozi Kamno gorico, in sicer tako, da sem šel sam naprej, delegati pa za menoj.

Na tej konferenci smo obravnavali politično situacijo; poudarjeno je tudi bilo, da je treba preiti iz pasivne v aktivno akcijo proti razrednemu sovražniku, da je treba razkrinkavati fašizem, kapitalizem, klerikalizem in podobne priveske sovražnika delavskega razreda, da se moramo boriti proti draginji in podobno. Konferenca je trajala precej dolgo. Naključje je tudi hotelo, da nas je iznenadil lovec Jože Polito, zaradi česar je prišlo do nekih nevšečnosti. V Kropi so zaradi tega tudi nekatere zasliševali.

Spominjam se tudi konference, ki je bila v Zirovnici leta 1937. Udeležil se je tudi Edvard Kardelj. Zadolžen sem bil, da moram na kolodvoru v Zirovnici počakati človeka srednje postave, take in take zunanosti. Sam pa sem moral imeti v gumbnici smrekov vršiček oziroma vejico s tremi vršički; to je bil razpoznavni znak za človeka, ki sem ga čakal. Ko sva se našla, me je vprašal, kdo je Stane Zagar? Človeka, ki me je vprašal po Zagarju takrat nisem poznal. Šele leta 1939, ko sem bil poslan z obvestilom na njegovo stanovanje v Ljubljano, naj se zgledi pri Zagarju zaradi neke konference, oziroma sestanka, sem zvedel, da je bil to Edvard Kardelj. Konferenca v Zirovnici je obravnavala politično situacijo na Jesenicah.

Spominjam se tudi konference, ki je bila leta 1940 na Lipicah pri Blejski Dobravi. Navzoči so bili: Kidrič, Bebler, nekdo iz Lesc, Lojze Justin in Ažman iz Kroke ter nekaj Jeseničanov. Na tej konferenci smo govorili o izključitvi nekaterih Jeseničanov, ker se ti niso strinjali z direktivami Partije, ki je propagirala, da je treba preiti v odkrito borbo proti razrednemu sovražniku, pa čeprav za ceno žrtve.

STAVKA NA JESENICAH LETA 1935

Vzdušje v podjetju je po zaletu izkoriščevalnega vodstva postalo tako nezno, da so bili kovinarji vedno bolj enotni in pripravljeni skupno nastopiti proti nasilju in krivicam, ne glede na to, kateri strokovni organizaciji so pripadali. — Položaj, kakršen je bil, je narokoval edino uspešno sredstvo v borbi s podjetjem — stavko. Zanj so se najbolj zavzeli člani Partije in njih ožji simpatizerji. Člani partijskih celic so se med stavko stalno sestajali in skrbeli za mir in red. Ves čas stavke formalno ni obstojal nikak stavekovni odbor, kajti vse delo so vršile celice Komunistične partije. Zmaga enotnosti jesenjskih delavcev pomeni velik revolucionarni dogodek. Triumfirali so ne glede na končni izid stavke in tudi podjetje je moralo resneje pristopiti k pogajanju, zlasti še, ker je stavka imela močan moralni uspeh tudi pri vsej javnosti in delavstvu vse države. Istočasno pa predstavlja stavka prvi enotni nastop jesenjskega delavstva vse do let okupacije, ko je jesenjski železar tudi s puško v roki dokazal svojo revolucionarnost in delavsko razredno zavest v borbi za svobodo in novo družbeno ureditev, v kateri si sam kuje svojo lepšo prihodnost.

Zmagoslavna pot

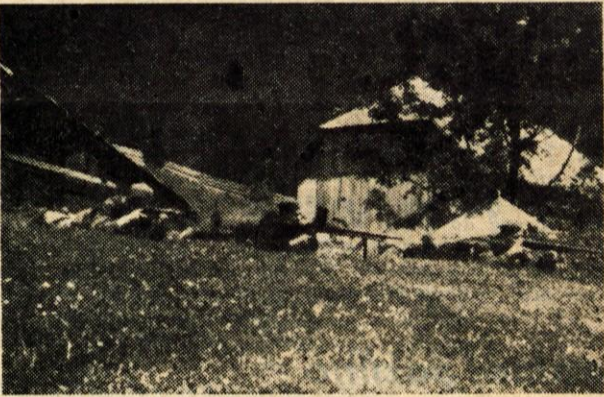
Pred štiridesetimi leti, ko je bila v Beogradu osnovana Socialistična delavska partija Jugoslavije, je začela slavno pot KPJ. Komunisti širom po domovini so se odtlej vse pogostje zbirali in se organizirano borili za pravice in lepše življenje delovnega človeka. Oblike, kako so se borili, so bile različne, vendar so vse vodile k istemu cilju — osvoboditvi, zmagi nad kapitalističnimi izkoriščevalci. Iz arhiva dokumentov o delu KPJ, ki je shranjen v Muzeju NOB v Kranju, objavljamo naslednjih pet slik:

Delo komunistov je bilo pred osvoboditvijo lahko le ilegalno in še takšno delo je takratna buržoazija za vsako ceno skušala zatreti. Komunisti so zato večkrat prirejali izlete, kjer so imeli lahko tudi svoje redne sestanke. Na sliki je skupina članov KP in njenih pripadnikov, ki so se 1937. leta zbrali na sestanku v Bohinju; med njimi je tudi Tomaž Godec.

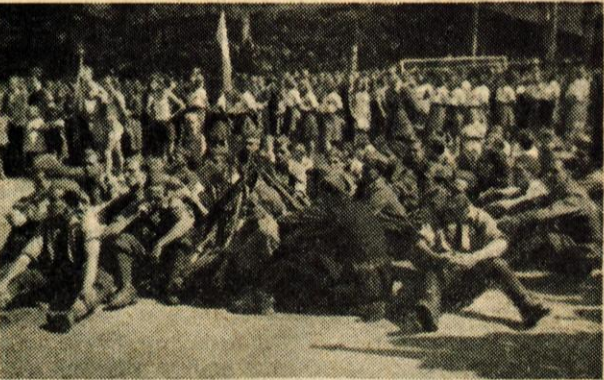
Stavke so bile dokaj pogoste oblike borbe delavcev za njihove pravice. Pri nas je zlasti znana stavka tekstilcev, ki je bila leta 1936. Na sliki skupina delavcev nekdanje »Jugočeške« iz Kranja med stavko.

Brž ko je prišel 1941. leta v našo domovino okupator, je bila KPJ pobudnik za oborožen odpor proti njegovemu nasilju. Partizanske vrste so se hitro množile in hitro je nastala močna Jugoslovanska armada. — Na sliki hrabri borci pričakujejo sovražnika; v ozadju kmetija pri Pavšelnu nad Lomom.

Hrabri partizani so bili vsako leto uspešnejši in čeprav okupator še ni kapituliral, so osvobodili že vrsto predelov Jugoslavije. Ljudstvo je vse hitreje prevzemalo oblast. Slika prikazuje prve volitve v Narodno osvobodilni odbor v Brezovici oktobra 1944. leta.

Največji del svoje zmagoslavne poti pa je KPJ po hudi borbi dočakala 1945. leta — narodi Jugoslavije so bili osvobodjeni tujih izkoriščevalcev. Odmevala je pesem »Zdaj zaori, pesem o svobodi...« — Hrabre borce so narodi Jugoslavije najbolj svečano sprejeli na osvobođenih tleh (na sliki).

Ustanovni kongres KP Slovenije

Odločitev IV. vsedržavnega kongresa o ustanovitvi komunističnih partij v Sloveniji in Hrvaški je bila končno 1937. leta ustvarjena. Do ustanovitve KP Slovenije in KP Hrvaške je prišlo v času, ko je Partija svoje vrste že povsem uredila. Leta 1936 je nekaj članov Centralnega komiteja zaprosilo Komunistično internacionalo, da organizacijski del CK preide tudi v našo državo. Takrat je bila Partija očistična frakcija, ki so ovirale njeno pravilno dejavnost. Kmalu je bil izmenjan ves CK, razen Josipa Broza, ki ga je Komu-

nistična internacionala zadolžila, da osnuje nov CK in povsem očisti Partijo nezdravih elementov. Prihod tovariša Tita na čelo Partije predstavlja začetek nove dobe v zgodovini KPJ. Novo vodstvo je kmalu uredilo razmere Partije in prebrodilo krizo; Partija se je organizacijsko utrdila, dobivala je večji vpliv na delovne množice, ki so pred tem s precejšnjim nezupanjem gledale na njeno vlogo.

Ustanovni kongres KP Slovenije je bil med 17. in 18. aprilom na Čepinovem, v osamljeni kmečki hišici, na pobočju Planine nad Za-

gorjem. Na kongresu so bili soglasno sprejeti sklepi: Manifest slovenskemu narodu, pozdrav Izvršnemu komiteju Komunistične internacionale, pozdrav Centralnemu komiteju KPJ in pozdrav naškemu narodu Španije. Izvoljen je bil tudi CK KPS s sekretarjem Francem Leskoškom.

USTANOVNI KONGRES KP HRVATSKE

V Plešivcu (okolica Sombora) je bil 2. avgusta ustanovni kongres KP Hrvatske. Na kongresu je prisostvoval tudi tovariš Tito. Kongres je proglasil KP Hrvatske, razen tega pa je izrazil svojo solidarnost do delavskega razreda in do osvobodilne borbe v Španiji. — Kongres je bil v času, ko je KPJ pozvala svoje člane, da pomagajo španskemu narodu. Klicu se je odzvalo nad 1200 jugoslovanskih prostovoljcev. V borbi je kasneje izgubilo življenje 670 borcev, med njimi tudi član CK KPJ Blagoje Parović; ranjenih je bilo 276. — Na kongresu je bil izvoljen tudi prvi CK KPH.

VELIKA TEKSTILNA STAVKA V SLOVENIJI L. 1936

Posebno v tekstilni industriji so bili delavci silno izkoriščani, ker so bili razen nizkih plač še drugi izredno težki pogoji za delo (po nekaj mesecev so se morali novi delavci brezplačno učiti; skrajno slabe higienske razmere; za tovarno je bilo dobro vsako poslopje, čeprav konjski hlevi); Tako so borbene akcije delavstva leta 1936 spet oživele. Komunistična partija Jugoslavije si je že dolgo pred stavko prizadevala ustvariti strokovno organizacijo med članstvom kakor tudi med strokovno neorganiziranimi delavci. Ta napor Komunistične partije ni bil brezuspešen. Edino KPJ je kazala delavskemu razredu perspektivo in to z razredno politično borbo, ki se ne vodi samo za izboljšanje ekonomskega položaja, ampak za zrušitev kapitalističnega izkoriščevalnega sistema. Tako se je spremenila velika delavska borba leta 1936 iz začetne ekonomske borbe, v pravi politični boj. Rodila pa je tudi ekonomske uspehe: kolektivno pogodbo. Delavcem je pokazala, kaj se lahko doseže z enotnim nastopom in jih obogatila za veliko borbena izkušnja.

»Bolje rat, nego pakt«

Takšno je bilo geslo vseh naprednih delovnih ljudi Jugoslavije, ko je na tla naše domovine stopil okupator. Slika prikazuje, kako so Beograščani 27. marca 1941. leta demonstrirali proti odločitvi izdajalcev Cvetkovića in Mačka, ki sta podpisala »miroljubni« pakt z Nemci. Kmalu pa se je ljudstvo proti takšni odločitvi in nacističnemu terorju uprlo z orožjem. KPJ, ki je dala prva pobudo za takšen upor, je z veliko voljo premagala vrsto tudi nečloveških ovir in zmagoslavno vodila delovno ljudstvo Jugoslavije v osvoboditev.

Ven iz obroča

Anton Augustinčič: DEL SPOMENIKA RDEČI ARMADI
V BATINI SKALI NA DONAVI

KOTLIČI

Bil je dobesedno pravi Francek. Manjši je bil, kot bi pripisovali njegovim letom. Toda zato je bil čokat, da bi mu lahko rekli, da je bolj širok kakor velik. Francek pa o vsem tem ni prav nič razmišljal. Vsaj tako sem bil prepričan.

Se danes se mi zdi čudno, zakaj ga nisem nikoli vprašal, koliko je star. Kolikor pa se spominjam, se v partizanih sploh nismo dosti spraševali po starosti.

A če bi ga vprašal: »Francek, koliko let pa imaš?«, bi mi najbrž odgovoril: »Štiri leta.« Toliko let je, po moji sodbi, tudi imel takrat.

Ko smo prišli v hišo, kjer je prebival s svojo materjo, se nas ni prav nič ustrašil. Pogumno je stopil do vsakega od nas in si ga ogledal od nog do glave, kakor bi hotel reči: »Ti si mi všeč, ti mi pa nisi.« Moral si je pač tako misliti, ker ni bil najbolj prijazen z

vsemi. Vsakomur se ni dal prijeti. V naročje se pa sploh ni dal nikomur vzeti. Če si kaj takega poskušal, se je z vso svojo otroško močjo trgal iz rok, da si ga moral pri prči izpustiti. Pri tem te je gledal jezno in obenem užaljeno, kakor bi hotel reči: »Kaj neki misliš? Ali misliš, da sem še vedno jokast otrok, ki mora vedno sedeti v naročju, drugače pa se dere na vse pretege in na polna usta, da ga slišijo na konec vasi.«

No, prav tako gotovo Francek ne bi povedal, toda podobne misli mu prav lahko pripisemo.

Francek je tekal za nami po hiši, ogledoval si je naše puške, obleke, najraje nam je brskal po žepih, ščipal nas je na debelo, in je nad vse rad ušel z roko za srjaco in se na vse grlo smejal, če si odskočil, ko te je temeljito potegnil za kožo. To je bilo smešno. Tega ga nismo mogli odvaditi. Posebno se je čudil našemu pisalnemu stroju. Vse, kar je videl pri nas, in vse, kar smo prinesli s seboj, je bilo zanj novo, razen našega lepega konja, ki mu ni bil dosti mar. Najbrž si je mislil: Tudi mi imamo konja v hlevu.

Res, da je vaš lepši od našega, toda kaj za to, konj je konj.

Vsi smo ga pač imeli za majhnega otroka. Otrokom, po stari zmotni navadi ne pripisujemo nič posebnega, razen materam, ki imajo vse po vrsti, zaradi velike ljubezni, svoje otroke za najboljše in najbolj pridne. No, pa so tudi tu izjeme. O Franceku nismo mislili nič posebnega. Z njim smo se igrali in šalili. Nismo se dosti zmenili za to, da si je vse, kar smo imeli in kjer smo imeli, tako dobro ogledal, da je najbrž naše stvari bolj poznal, kakor mi.

Na to se ne bi spomnil nihče, če ne bi bili napadeni prav v rojstni hiši malega Franceka. Nenadoma smo bili obkrojeni in svinčenke so začele hrenčati od vseh strani v hišo. Bežali smo in se prebijali iz obroča. Ko sem tekel proti vratom, se mi je nenkrat znašel pred nogami Francek. Mimogrede sem ga pograbil okoli pasu in že sva bila na planem. Ko je bila nevarnost mimo, sem ga skril v velik grm in mu zabičal, naj bo tiho, saj se bomo takoj vrnili. Med jokom mi je obljubil, da bo prav pri miru.

Kakor se vsaka sreča hitro opoteče, tako je bilo tudi z napadom na nas. Komaj smo se zbrali, smo jo že udrl nazaj. Prišli pa smo zaman. Nikogar več ni bilo ne okoli hiše, ne v hiši.

Napadalcu so prav tako jadrno pobegnili, kakor so prišli.

Bili smo prepričani, da smo se prvi vrnili. Usteli smo se. Prehitel nas je mali Francek. Ne morem reči, kako je zavohal, da ni več belih pobijalcev. Vse je kazalo, da ni dolgo vztrajal v svojem grmu.

Edino zlo, ki so nam ga napravili, je bilo to, da so nam prevrnili kotličce in jih pometali po bregu. In večina kotličev je bila zopet na dvorišču, ko smo se vr-

Sneg sega do kolen in še višje! Nad Selško dolino je bila mala četa partizanov. Dražgoška bitka jih je bila hudo prizadela. Hkrati še Nemci zmeraj za petami! Cankarjev bataljon se je porazdelil na razne strani. Četnica, ki je prišla v Selško dolino, je dobila po njej tudi ime. Bilo je vsega 32 mož, z zmazanimi nogami, v stalnih spopadih in bojih. Toda bližala se je pomlad. Sneg je bil že skopnel, sonce je že močno pripekalo in izčrpani borci so že samo ob tej misli postajali močnejši.

Bil je tih, sončen dan, 26. marca. Čez Lauterski vrh in Planico so prišli borci na vzhodno stran Hočečevja, nedaleč ob Žabnici in sosednih vasi. Ustavili so se na prijaznem hribočku: naokoli so bile smreke, na sredi pa kopna jasa s pomladanskim soncem — kot nalašč. S četico je bil tudi član glavnega poveljstva partizanskih čet Stane Zagar, komandant Cankarjevega bataljona Jože Gregorčič in komisar Ivan Bertonec.

Kako je bilo naslednji dan, 27. marca?

Četa je zavzela položaje tik pod vrhom. Borbenega razpoloženja ni manjkalo. Vsi so bili preizkušeni vojaki. Mitraljezi so preizkušali strojnice, ostali puške, brzostrelke in pištole. Kdor je imel bombe, jih je pripravil, da bodo pri roki. Še vedno je bila zlovesča tišina, kakor bi vse izumrlo. Zagar, Gregorčič, Vajs in Johan so šepetaje dajali naloge, nasvete, temu popravili lego, drugemu pregledali orožje; sleherni je bil deležen bodrilne besede.

Jože je dvignil daljnogled. Tam kaj na robu se je nekaj zganilo. »Blizu so! Pazite, bodite pri miru! Spustili jih bomo čisto blizu!«

Zdaj je bilo videti zelence s prostim očesom. Bili so prav povsod. Dobro, da se je četa razporedila tako, da obvlada vse strani.

»Hudič! Ali še ne bo zaopotalo!« je nervozno zasikal rdečelični Janko. Ravno takrat je iz bližnjega zvonika udarila deseta.

Nemške kolone so se približale na nekaj sto metrov. Takrat so iz vseh strani šinile proti četi bele rakete. Nemci so se kot pahljača razlezli po pobočju in prodirali naprej. Janko ni več vzdržal. Prvo zeleno postavbo je vzel na muho in sprožil.

Nemec se je zvil in zgrabil za trebuh ter začel tuliti:

»Ich bin verwundet! Sanität! Sanität!«

Po tem uvodu je zaregljalo iz vseh strani, kakor bi se podirale ogromne skladanice debelih desk. Globoki glasovi dolgih rafalov so govorili, da tolčejo tudi s težkimi mitraljezi. Nad glavami in okrog njih so nadležno žvižgale krogle in zlobnimi poki treskale ob veje. Dum-dumke! Okleščeno smrčje je na gosto padalo po hrbtih in glavah obkoljenih. Vmes so še vedno sikale rakete, kažoč proti vrhu.

Čez pol ure sta imeli obe strani nekaj mrtvih in ranjenih. Ranjeni partizani so se za silo obvezali in kljub ranam ostali na položaju. — Ran je bilo vedno več. Pokanje ni utihnilo. Nemci so spet naskočili. Tako so se približali, da so začeli med partizane metati ročne bombe — tiste z lesenimi držaji. Zelenci so lezli vse bliže. Vajs in Johan sta vpila borcem:

»Varčujte z municijo! Streljajte samo od blizu in dobro merite!«

Spodaj sta spet zastokala dva Nemca. Ostali so rinitli naprej.

»Vorwärtz!« so vpili oficirji. — »Vorwärtz!«

Zdaj so pritiskali s podvojenimi močmi. Bombe so padale med oblegance kot hruške. Vse niso utegnile eksplodirati na partizanskih položajih. Borci so jih lučali nazaj in zelenci so padali. Ob mitraljezu je zastokal Lojze. Zagrgal je in glava je omahnila na kup prsti pod njim.

Borci so se zagrizeno borili in Nemci so se umaknili. Da bi bilo uspešnejše in bolj zverinsko, so zažgali del gozda. Se veter se je povezal z njimi in pihal proti vrhu. Ogenj in nadležni dim sta silila proti obleganim. Na nekaterih krajih so se tolkli domala na nekaj metrov. In ko je bila ura pol dvanajstih, je imela četa štiri mrtve in pet ranjenih. Nemci celo več. Zagar, Gregorčič, Vajs in Johan so neprestano bodrili borce.

Panike in nediscipline, kljub peklenkemu položaju ni bilo. Tedaj so pokanje preglasili kliči: Predajte se, sicer vas pokoncamo! V odgovor je med Nemce priletelo nekaj partizanskih bomb. Spodaj so spet klicali saniteto. Nemški oficir je z visokim glasom kričal: Nehajte streljati! — Ustavite ogenj! Nalo grobna tišina. Nemški oficirji so se začeli med seboj glasno meniti, kako bodo izvedli naslednji naskok. Ogenj se je vztrajno približeval vrhu. Za nekaj trenutkov je vse utihnilo, le prasketanje plamenov je motilo mir. Zagar in Gregorčič sta premor izkoristila ter dala povelje za proboj proti Žabnici.

»Bombe zmečite v to smer, da prebijemo obroče!«

»Juriš!« so zavpili vsi naenkrat, zmetali bombe v nakazano smer in planili.

»Ne bodi nor! Saj še ni počila!« je Vajs zadrževal nekoga zraven

njega, ki je stekel takoj za tem, ko je vrget težko defenzivno bombo.

Takrat se je vse pomešalo. Med rezgetanje brzostrelk in mitraljezov so se z globokimi basi razletavale bombe. Prenekateri partizani so skupil kosček železa svoje bombe. Nemški obroč se je naposled trgal in pretgal. Streljanje je ponehvalo, kajti na vrhu ni bilo nikogar več.

Od tam, kjer se je obroč najprej pretgal, je proti Johanu in Toneu meril visok zelenec.

»Na!« ga je s strelom prehitel Tone in Nemec se je prevrnil na zobe.

U-u-u-ah...!« je sedaj zastokal tudi Tone, se zgrabil za glavo in omahnil z luknjo v čelu.

Ko so Nemci zasedli goreči, zadimljeni vrh, so našli štiri mrtve partizane. In ko so potem po bojišču zbirali in iskali druge, so jih nabrali še enajst. Ti so padli med prebijanjem. Med njimi tudi Zagar in Vajs.

Svojih so našli dvanajst, devetnajst so imeli ranjenih.

Preživeli partizani so se spodaj obrnili na levo proti Joštu, se gredli v praproti odpočili ter skriti počakali večera. Opraskani in ranjeni so bili vsi, vseh sedemnajst.

Ko so naslednje dni hodili na javko pričakovat pogrešane, jih ni bilo; ne tega ne naslednje dni. — Veliki plakati po vsej Gorenjski pa so naznanjali, da je med padlimi tudi Zagar.

Nikolaaj Pirnat: SLOVO (linorez)

Gazimo, gazimo

Gazimo, gazimo v belo mečavo, kmalu snega bo do uhljev in čez. Gazimo, gazimo. Kaj če na glavo bi nataknili si kučme z dreves? Gazimo, gazimo. Tjakaj čez Savo drevi hudič nas vabi na ples.

Gazimo, gazimo. A kdo pred nami v strmih laze in robah se smeji? Kdo s karabinko nabit na rami, kdo v bregove tako hiti?

Gazimo, gazimo. Tamkaj pred nami v metež zaviti in somračje gor opleta, pretika se med vejami na dolgih, majavih nogah — Upor.

MATEJ BOR

Elegija

Tiho od nas ste odšli, tovariši, v noč — brez povratka. V prsih teži me bolest v nemem spominu na vas. Sémena zlata čez plan razvelj ste v setvah jesenskih, tiho potem ste odšli, niste čakali plodov.

Težka je gruda sedaj v mamljivi vročici zorenja, bukovo listje v temi, resje krvavo cvetě. Sonce pekoče žari — svobodna je naša dežela.

Kje ste tovariši zdaj? Iščem vas v sencah lesov, čakam vas sredi poljan v žareči opoldanski uri, čakam vas v slutnjah noči, čakam vas v svitanju dne. Zarje krvave plamté nad toplo svobodno poljano. V miren poletni večer v vasi žanjice pojo.

PETER LEVEC

Srečanje v revirju

Naša delovna četa se je pripravljala za odhod iz tovarne. V tesno barako smo znesli orodje in ga razmetali po kotih. Zasile stene so prepuščale mraz, zato smo oblegali razdrto in slabo kurjeno peč ter prisluškovali, kdaj nas povabi zamolkla sirena na mrzlo cesto. Mnogi so se ozirali v vhod in očitno kazali svojo razjeto nezazelenim prihodom kakoga predstojnika, ki bi nas za prezgodnjo zapustitev dela lahko kaznoval.

K sreči pa nikogar ni bilo. Predstojnike je prav tako zeblo kakor nas. Zato so se zadnje minute pred

odhodom skrili mrazu in nam; to nas je rešilo tistega jetniškega občutja, ki ga ustvari neprestano nadziranje in priganjanje tudi pri najprijetnejšem delu. A naše delo ni nudilo nobenega ugodna. Za majhno plačo smo prestali mnogo napora in bili vsak dan posebej premočeni ali premrti. Kadar nas ni močil dež, nam je mraz prejedal kosti, toda vsakokrat smo morali opraviti zaukazano delo. Vseh osem ur smo kopali za tovarniškimi stavbami globoke jarke in razvažali kamenje in prst. Vseh osem ur so stali za nami predstojniki, pazili na naše gibe in rezko zapovedovali.

Ob razdrti peči v špranjasti baraki nam je pa pred mrazom in predstojniki odleglo. Kratke minute so potekale v različnih pogovorih. Največ jih je bilo posvečenih tisti negotovosti, v kateri je visel sleherni izmed nas. Vsakomur je pretil odpust, nihče ni bil varen pred pošastjo brezposelnosti.

Ko so se ugibanja živo razvnela, je prekinila sirena naš pomenek in nas odtrgala od ugašajoče peči.

Pred izhodom smo se razgubili med skupine iz drugih obratov. Stotine ljudi se je zgnelo na istem prostoru in iskalo poti na cesto. A medtem ko je privanje prašnih, blatnih in tudi drugače umazanih postav tu pojenjevalo, je oživljala cesta in stranska pota tok bitečih ljudi.

Tudi mene je pograbil tok in me hotel pognati po znani poti. Šel bi kakor vsak drug dan, toda pot mi je preste-

gel lepo oblečen, slok mlad človek. Pri kupna domačnost se mu je razlezla po obličju, ko sva si segla v roke. Tako nenadejano sem se znašel v družbi starega, dobrega znanca, da se mi pomembnost nenadnega srečanja tisti hip ni zdela dovolj pomembna. Le pravih besed nisem našel in znati se pravzaprav nisem znal.

Zato je bil pa on drugačen. Bil je samozavesten in videti je bilo, da bi rad odkrito govoril. Ljudje, ki so naju prebivali, so se ozirali nanj, zlasti delavke so ga živo pogledovale, on me je pa spraševal o vsem mogočem, o miru bitečih in njihovih usodah, o vsem, kar mu je prihajalo na um. Mimogrede je pa pojasnil, da se oglašja v naglici, da se odpelje z večernim brzouklomom, a poprej se mora še zglasti v lepem, za naš revir razkošno opremljenem stanovanju.

Obstal sem in tudi njega pridržal. Smeje je zavračal moje začudenje, z labkoto, brez običajnega obotavljanja je povedal, kam pojde in koga išče. Ničesar ni prikrival, še manj olepševal. Ta trenutek se mi je razkrilo, kako se je spremenil. Poprej je kaj poredko govoril o ljubezenskih pismih, ki jih je bil pisal ali dobival, zdaj mi je brezbržno razlagal, da bo obiskal mlado gospo in se ji zabaval za ljubezenska doživetja, za vso umetnost skrivavanja in dostojnosti.

V pritajenem pripovedovanju ni mogel mirno vzdržati sredi ceste. Potegnili me je naprej.

Drečnik Andrej govori

Zamahnil je s krampom Drečnik Andrej, z rokó je prgišče premoga zajel, pokleknil na tla, se sklonil nad dlan in zaklel:

— Madona, kje vse sem te kópal! Začel sem v Trbovljah, smrkav otrok sredi otrok, potem sem v Zagorju izkopal nov šaht v kisovškem rovu se tik pred menoj je porušil obok in prvič sem slišal v nabiti dvorani besede, ki jih nikoli kasneje nisem pozabil — s temj besedami moral sem zbežati kmalu na Nemško, tam sem si v Forbachu nogo pohabil, v Sankt Avoldu sem enega sina pokopal, drugega rudnik je v Spittlu zmečkal, po essenskih cehah sem se s stavkokazi pretepal, v Lensu mi plin je ves gobec ožgal, v Holandskem so me lastni rojaki izdali — prekleto, prekleto!

Vstal je Drečnik Andrej in je znova zamahnil, s krampom je skalo na dvoje preklal, se sklonil globoko nad njo in dejal:

— Zdaj kopljem spet tebe, ti premog domače zemlje, ti črni kamen, povsod na vsem svetu enak!

Z vsakim opornikom, ki ga postavim, se za spoznanje hrbet ukrivi, z vsakim odkopom, ki ga izpraznim, stara se mržnja mi v prsih krepí, z vsakim dnem, ki ga v tmi pregaram, bliže je čas, ki bo dober in nov, da ne bom z mržnjo te kopal in klet, da bom z nasmehom šel skozi rov, da bom vesel svoje žuljave, težke roke, da boš res premog naše, naše zemlje, da bo življenje res vredno življenja in zgrabimo staro življenje za vrat — saj vendar mora, mora priti — ni hudič!

MILE KLOPČIČ

Na križišču

Sonce je pekoče žgalo. Le da leč na obzorju so vstajale meglice in razbijale enolično sliko. Morje je mirno ležalo. Gladina pa je svetila, kakor bi bila polita z oljem. Vojaki so mirno, skoraj enakomerno korakali, izpod nog se je dvigal prah in jim silil v oči.

Na križišču, kjer so križale ceste, ki so vodile od morja, je stal vojak in usmerjal promet. Bil je ves zagorel in oči so mu gorele; skoraj pekle so ga od žgoče svetlobe.

Komaj nekaj metrov proč je sedela starka. Že dolgo jo je opazoval. Bila je vsa v črno oblečena, poleg, na tleh je imela veliko culo. Ruto si je pomaknila globoko na obraz.

Kolona je bila mimo. Vprašal jo je: »Kaj čakaš, mama?»

Dolgo ni nič odgovorila, potem je počasi, kakor bi hotela pretehtati vsako besedo, povedala: »Hčerko čakam.»

»A, tako,« se je začudil vojak in se zopet pogreznil v molk, ker ni vedel, kaj naj poreče.

»Da, njo čakam,« je starka še enkrat pritrdila.

»Od kod pa bo prišla?« je vprašal vojak.

»Ne vem,« je odvrnila starka. »Na fronto vodi samo ena pot, to je ta ob morju.«

»Res je,« je odvrnil vojak in zopet stopil na križišče, bližala se je kolona vozil. Upal je, da se bo še kaj pogovoril, toda kolona se

do večera ni več prekinila. Vozila, ljudje, konji in zopet vozila. Pred očmi mu je vse plesalo.

»Si le prišel,« je rekel vojaku, ki ga je prišel zamenjat.

»Prišel, Sine,« je odvrnil vojak. »Sedaj pa izgini. Ne vidiš, da si mi samo v napotje.« Sine ga je pogledal v obraz, potem so se srečale njune oči. Oba naenkrat sta se zasmejala.

Še ponoči je Sine sanjal, kako je stal na križišču in nenadoma je nastala tišina, ki je trajala več dni. Govoril je s starko. Ko se je zjutraj odpravil na križišče, je bil prepričan, da bo tamkaj zopet sedela starka. Res je bila. Bil je je vesel, čeprav si sam ni znal razložiti, zakaj.

»Pojdi, Lado!« je ukazal prijatelju in ne pridi mi več pred oči.

»Prav,« je odvrnil Lado, »pa stoj tri dni in tri noči.« Ni mogel gledati za njim.

»Brr, brrrr,« je nekje v daljavi zaropotalo. Nenadoma je zagledal, kako je nizko nad morjem letela jata letal.

»Pojdi, starka, skrij se za hišo,« je rekel Sine.

»Kaj me podiš, starih ljudi smrt ne mara!« je rekla starka in obsedela ob cesti.

»Bom poklical vojaka, da te bo odpeljal,« je zagrozil Sine.

»Saj veš, da čakam hčerko. Pri miru me pusti,« je odvrnila in ga pogledala v oči. Ni zdržal pogleda. Nič več je ni podil. Saj mu je bilo globoko v srcu prav, da je ostala.

Tako so minili dnevi. Starka pa je še vedno čakala na istem mestu. Samo zvečer je skrivnostno izginila. Nekega dne jo je zaman iskal. Zato je opustil misel, da bi jo našel. Vedel je, da bo zjutraj zopet na svojem starem mestu.

»Ali je v vojski?« jo je vprašal Sine in s strahom pričakoval odgovor.

»Eh, kaj pa druga,« je odvrnila starka.

»Koliko pa je stara?«

»Otrok.«

»Pa veš, kje je?«

»Pravijo, da bo prišla tod mimo,« je odvrnila starka in z rokamaj podprla brado.

Tam v daljavi se je bližala obali ladja. Nad njo se je vil dim. Sine je zaslonil roko, da bi bolje videl. Vedno bolj se je bližala, dokler se ni izgubila med ladjami v pristanišču. Popoldne pa je od tam pritekla reka ljudi, topov, tankov in zopet ljudi.

Eh, ta vojska, koliko ljudi požre,« je rekla starka. Toda Sine je ni imel več časa poslušati.

»Kam gremo, vojak?« je vprašal oficir v poljskem vozilu.

»Na levo in vedno naprej ob morju,« je odvrnil Sine.

»Pojdi z nami,« ga je povabil prvi vojak.

»Ne, smem,« je odvrnil Sine.

»Lepo ti je tukaj,« je rekel drug vojak.

»Morda,« je odvrnil Sine in v srcu je čutil očiček.

»Tudi brez tebe bi našli pot,« je rekel tretji.

»Vsekakor,« je odvrnil Sine in bilo mu je težje. Že sam je tolikrat prekel to mesto. Vedno se je kdo spotaknil obenj. Vedel je, da ne iz hudobe, toda vojak mora nekaj govoriti, če hoče spraviti iz sebe tesnobo, ko se bliža fronta.

»Brat,« je nenadoma zaklical nekdo v koloni.

»Brat,« je odvrnil Sine in roke so se mu same razširile v objem. Skupaj so se stisnile roke, skupaj so udarile bombe za pasom in puški na ramah.

»Ne zaostajaj,« je rekel oficir.

»Brat,« je rekel Sine.

»Dobro, Počaka naj konca kolone,« je rekel oficir in že se je izgubil med vojaki.

»Kako je doma?« je vprašal brat.

»Ne vem,« je odvrnil Sine. »Slišal sem, da je dobro,« je hitro popravil.

»Dolgo se nisva videla,« je rekel brat.

»Dve leti,« je odvrnil Sine in v grlu ga je nekaj zasčegotalo.

»Kmalu bo konec vsega,« je rekel brat.

»Morda, še ta mesec,« je priki-mal Sine. »Tako pravijo.«

»Da, bi le,« je rekel brat.

Mimo so pešali vojaki, grmeli tanki in odskakovali lahki poljski topovi. Brata sta nehote gledala na konec kolone, ki se je bližala. Vedela sta, da morata vsaksebi, toda nihče ni hotel reči prve osede.

»Na, vojak,« je rekla starka in pristopila.

»Kaj, hočeš?« je vprašal brat.

»Vzemi, čakala sem hčerko, pa je ni. Vzemi!« je rekla starka in mu ponudila culo. »Za tebe in tvoje.«

»Vzemi,« je rekel Sine.

»Hvala, starka,« je rekel brat.

Že mu je obrnila hrbet in se izgubila na drugi strani kolone. Videl je samo še njeno črno obleko, ki se je svetlo bleščala v soncu.

»Kakor mati,« je rekel Sine.

»Da,« je odvrnil brat.

»Pojdi,« je rekel Sine.

»Grem,« je rekel brat.

Skupaj so bile roke, skupaj so bile bombe in skupaj sta bili puški na ramah. Brat je šel. Sine je ostal sam, brez brata, brez starke.

Otmir Novak

Pesem svltanica

Zbežite sence, vzdí čisti dan!
Kdor si po tihih gozdih zakopan,
komur zgubljeni prah v vesoljstvu plava,
kdor v ječah padel si od črnih ran,
glej, iz noči življenje vzplapolava.

Kdor si koval iz muke srečni čas,
ko so plameni siknili nad vas,
kdor si sneti pogumno izžgal povsodi,
oplakni v vroči luči svoj obraz,
po zemlji naj visoka pesem hodi.

Naj svobodo ljudi, naj čast, poštenje,
naj radostne pravice žuborenje
privablja iz temin pojoča dlan:
kar je velikega, rodi trpljenje,
zbežite sence, vzdí čisti dan!

CENE VIPOTNIK

Sedmorojenčki

Razparale so se bajte in gledal sem
lepe in grozovite ure:

Ko je bil prvi sin spočet,
je šla mati v prelepi svet
pod cvetoče drevo sinu uspanke pet.

Ko je prvi sin bratca dobil,
se je oče od veselja napil
in je svojo ženo po licu hvaležno pobožal.

Ko je zajokal tretji sin,
se je priplazil iz neznanih globin
majhen črvček v njeno srce,

Ko se je rodil četrti krik,
je bil oče kakor gobav bolnik
s krvavimi žulji pokrit.

Ko je bil sedmi sin spočet,
je bil od očeta — pijanca preklet.

Gledam in štejem, pa ne morem
sedmorojenčkov prešteti:

Nad bednimi in sklonjenimi visi glad,
pod črnogledimi zija prepad,
pred norci gre prazna cesta
v prazno življenje.

Žalostno sem pogledal Krista na Klečci:
O, Kriste, kdaj pride tisti veliki čas,
ko bo šla mati ob vsakem rojstvu v prelepi svet
pod cvetoče drevo sinu uspanke pet — ?

TONE SELIŠKAR

France Mihelič: PARTIZANSKA KOLONA (olje)

»Pojdiva dalje! Kar si zvedel, ni treba razlagati radovednim ljudem. Zaradi nje ne maram, da bi kdo ne zasluhl in zasumil. Veliko hvale sem ji dolžan, od vsega trpljenja me je odrešila.«

»Od kakšnega?«

Z vsako novo minuto se mi je zdel zagonetnejši. Spet sva obstala.

»Pozneje ti vse razjasnim. Zdaj moram k njej. Čaka me. Pridi v kolodvorsko restavracijo. V poldrugi uri bom gotovo tam.«

Odpravil me je s hlastnimi stavki in mi bežno stiskal roko. Pogledal je na uro.

»Zdaj moram zares. Oprosti. In do svidenja. Potrudi se. Morda se že prej zglasim. V dobri uri. Če me boš moral čakati, pa ne zameri preveč.«

Z vsakim stavkom se je med nama večala razdalja. Kmalu je zavil na stranjsko pot in se zgubil v nastajajočem mraku.

Napotil se je v smer, kjer samevajo prijetne vile s stanovanji uradniških družin.

Moja pot je peljala k barakam, tja, kjer so se ljudje po stanovanjih na temnem premikali in so imeli nabrekle, nezdrave oči.

Ko sem preoblečen sedel v restavraciji in čakal nanj, je pred mano zaživela vsa njegova podoba.

Začetkov najinega znanstva nisem pomnil. Tovarna je križišče tisočevih usod, pri delu v njej se poveže pisanost različnih ljudi v eno samo fabriško armado. Med nami so starci, ki razen to-

varne ničesar ne poznajo. Njej so dali mladost in vso moško moč, pa dajejo še zadnje, starčevske sile. V svoji sredi imamo marsikoga, ne samo stoddotnega proletarca. Tudi pustolovec nam ne manjka. K nam so se zatekli ljudje v urah komaj zmagujočega obupa. Tovarna jim je bila edina rešitev, delo v njej poslednji vir obstanka. Poprej so bili vse drugo, hlepeli so za posebnimi poklici, uganjali pustolovščine in se izogibali naših sivih stavb in sajastih dimnikov. Toda neizprosna življenja je premnoge potegnila v prah in smrad, jih priklenila k žuljavemu delu.

Z mojim zancem pa se je primerilo drugače.

V tovarni se je znašel z drugimi mladenci, ki so hoteli služiti svoj kruh ob strojih in pečeh. Tedaj ni vedel za utripe širokega, vseh možnosti polnega življenja. Z dostojno skromnostjo in pokornim vedenjem je opravljal odkazana dela. Le zadnje leto pred odhodom iz revirja je pokazal več samostojnosti in nekaj odpora.

In zaljubljen je bil. Zaradi tega pa pogosto zamišljen, otožen, samotarski. Ljubil je majhno črnolasko in jo imel prav res rad. Ko mi je razkril svoja nagnjenja do črnolasko, je prekipel v tistem navdušenju. Ker je pri tovarniškem delu romal iz oddelka v oddelke, sva se večkrat znašla in bila v dobrih tovariških odnosih. V tovarni ni svečanostnih oblik spoznavanja. Skupna usoda razbija stene med ljudmi. Kdor želi igrati izjemneža in se boče domišljavo

vzpenjati nad druge, ta se zgolj osmeši. Njemu ni bilo do takih vlog. Kadar ga niso morile težke misli, je bil odkrito tovariški. Celo svoja nagnjenja je priznal s priklapnostjo, ki je potrebna dobremu, trajnemu sožitju.

V hladnem jutru sva skupaj prenašala težke tramove in bila že prve ure upehana. Potem se nama je smejalo sonce ter naju z drugimi vred ogrelo. Slekla sva jopiče, jih skrivaj zanesla v shrambo za orodje in se nekaj minut odtegnila težaškemu naporu. V shrambi so pa iz njegovega jopiča popadala ljubka pisma ter se raztresla po tleh. Pobral jih je in mi med spravljanjem v jopič razjasnil, da ga prav ta pisma neizmer-no osrečujejo.

Sčasoma mi je še marsikaj zaupal in katerikrat tudi žalostno potožil o vsem, kar ga je težilo. Kakega pol leta pred tem, preden je dal tovarni slovo, sva se pa redkeje shajala. Kadar naju je združila muhasta slučajnost, sva govorila o vsem mogočem, le o črnolaski ne.

Potem pa dve leti nisem vedel zanj. V tovarni je eno samo številko težko pogrešati. Ljudje prihajajo in se porazu-gube. Kdo tudi umrje, se ponesreči, a tempo tovarniškega življenja se ne spremi-nja zavoljo enega ali desetih.

Moj znanec pa ni umrl in tudi ponesrečil se ni. Samo zapustil nas je in se po dveh letih vrnil. V restavraciji sem ga čakal s precejšnjo nestrpnostjo.

Vstopil je čez četrte ure in prisedel. (Odlomek iz knjige Toneta Čufarja Nova gaz)

Nikolaj Pirnat: PARTIZANI (linorez)

Kako sva odnesla švabom puško

S tovarišem Mirkom sva šla po cesti in premišljevala, kako bi zagodila švabom ali napravila kako sabotažo. V mestu je bil precej živahen promet. Pri neki hiši sva opazila prazen avto, le puške v njem so naju zapeljivo gledale. — Najine oči so takoj obstale na njih. »Mirko,« sem rekla, »kaj misliš ali bi vzela eno?« »Poizkusiva,« je dejal Mirko, »ti boš stal na straži, jaz bom pa zlezal v avto.« Pogledal sem po hišnih oknih in po ulici, če je kje kaj nevarnega. Mirko je že hotel zlesti v avto, kar pridrvi po cesti motor s policisti. Naglo sva skočila za bližnji vogal. Ko je motor oddrvel, sva se vrnila in zdaj se je nama posrečilo. Mirko je hitro pograbil puško in že sva stekla po ulici. Ljudje so naju sicer videli, niso pa vedeli, kaj naj to pomeni. Na koncu ulice sva vrgla puško v neki vrt, jo nekoliko zadelala; potem sva jo mahnila nazaj. Rada bi videla, kaj bodo počeli švabi. Ti so posedli v avto, vsak je zgrabil po eno puško, le eden je ostal brez nje. Začelo se je strahovito preklinjanje. Skakali so okoli avtomobila in iskali, seveda zaman. Midva pa sva imela sedaj drugo skrb. Res da sva že imela puško, toda kje je še gozd, kje so partizani. Čez most in skozi vas jo morava prenesti.

Slovenska pesem

Samo milijon nas je,
milijon umirajočih med mrlič,
milijon, ki pijejo mu kri biriti,
en sam milijon,
ki ga trpljenje krotoviči
in vendar ga nikoli ne uniči!

Nikoli in nikdar!

Zato ker nismo trhle bilke,
ki po toči ovene,
ker mi nismo le številke,
smo ljudje!
Edino hlapci cvilijo ponižno
kakor psi
in lajajo, da nas je malo,
da bi v uporu vse pobralo...

O, če ljudi bi ne bilo pri nas,
ljudi, ki ne ubogajo na vsak
ukaz,
tedaj bi nas že kdaj odnesel
plaz.

Tako pa še živimo,
čeprav nas je milijon samo,
zdhajali bi, da ne trpimo
z uporno, dvignjeno glavol!

KAJUH

Po kratkem premišljevanju je predlagal Mirko, da greva domov, zbijeva iz desk zabojček in v njem odneseva puško. Zaboje je bil kmalu gotov. Odšla sva na vrt, spravila puško v zaboj in moško odkorčila skozi vas, ne da bi kdo slutil kaj neseva.

Tudi na partizane sva kmalu nalezela. No, pionir Jaka, kaj pa nam danes prinašaš lepega v za-

boju?« me je pozdravil tov. Pavel. Jaz sem mu žarečega obraza šepnil na uho »puško«. »Puško,« so se začudili vsi ostali, »to pa že ni res, Jaka.«

Pa je le bilo res. Tovariši so se nama lepo zahvalili in nama želeli še mnogo uspešnih akcij.

Pionirja Jaka in Mirko
Gorenjski pionir, junij 1944
Izdaja POZSM za Gorenjsko)

Povelje izvršeno

Švabi so partizanom razdrli in uničili telefonsko linijo. Partizani so sporočili v vas, da nujno potrebujejo novo žico.

Zaradi žice ni bilo prevelikih skrbi, saj je bilo še dovolj na zalogi. Toda, kako jo odpeljati iz vasi?

Švabska postojanka v vasi je močna in zelo stroga. Skrbno nadzira vse izhode iz vasi. Vsak moški, vsaka ženska je sumljiva; vse najstrožje nadzirajo, sleherni voz temeljito preiščejo, ko gre iz vasi in v vas. Nemogoče!

Tedaj se prejemnik naročila spomni pionirčkov. Takoj pokliče vodjo in mu da nalog... Kmalu je opaziti med pionirčki živahno vrvenje. Nekateri nosijo deske, drugi prinese žeblice, tretji kladivo in tako dalje. Čez nekaj ur stoji na sosedovem dvorišču mal, na novo pobarvan in z velikim rdečim križem na obeh straneh — rešilni

avto. Nič posebnega. Nedolžna otroška igrača?

Švabi strogo stojijo pred postojanko na straži, mrkih obrazov patrolirajo po vasi in opazujejo premikanje oseb.

Naenkrat se na ulici pokaže vozilo, ki ga zadaj potiska mali pionir. Pri krmilu sedi drugi, nekoliko mlajši. Brez obotavljanja se malo vozilo pomika proti postojanki in v naslednjem trenutku je že mimo. Švabi se smejiijo tej otroški igrači, stražar pa pravi: »Das ist ein schönes rotes Kreutz.«

Niti slutiti niso, da je v notranjosti te igrače ves potreben material za novo telefonsko linijo. — Pol ure nato sporoči vodja pionirčkov v strumini držl, z dvignjeno pestjo in smejočim se obrazom: Povelje je izvršeno.

(Gorenjski pionir, september 1944 — Izdaja POZSM za Gorenjsko)

Prišel je

Trk, trk, trk na okno v temni noči
in še žvižg, kot škorec v vrhu lipe...
»Mamka, ali spiš? Si sama v koči?«
truden glas je vzdihnil izza šipe.

Udarilo je trikrat, škorec pel je...
mamci gube v licih so se razmehčale.
»To je on! Moj sin! Prišel je!«
Roke same so na kljuko pale.

je zapah zacvillil v stari veži;
kolikrat že v taki temni noči
kolikrat v tej majhni, tesni koči
mamka, skrita, stala je na preži,

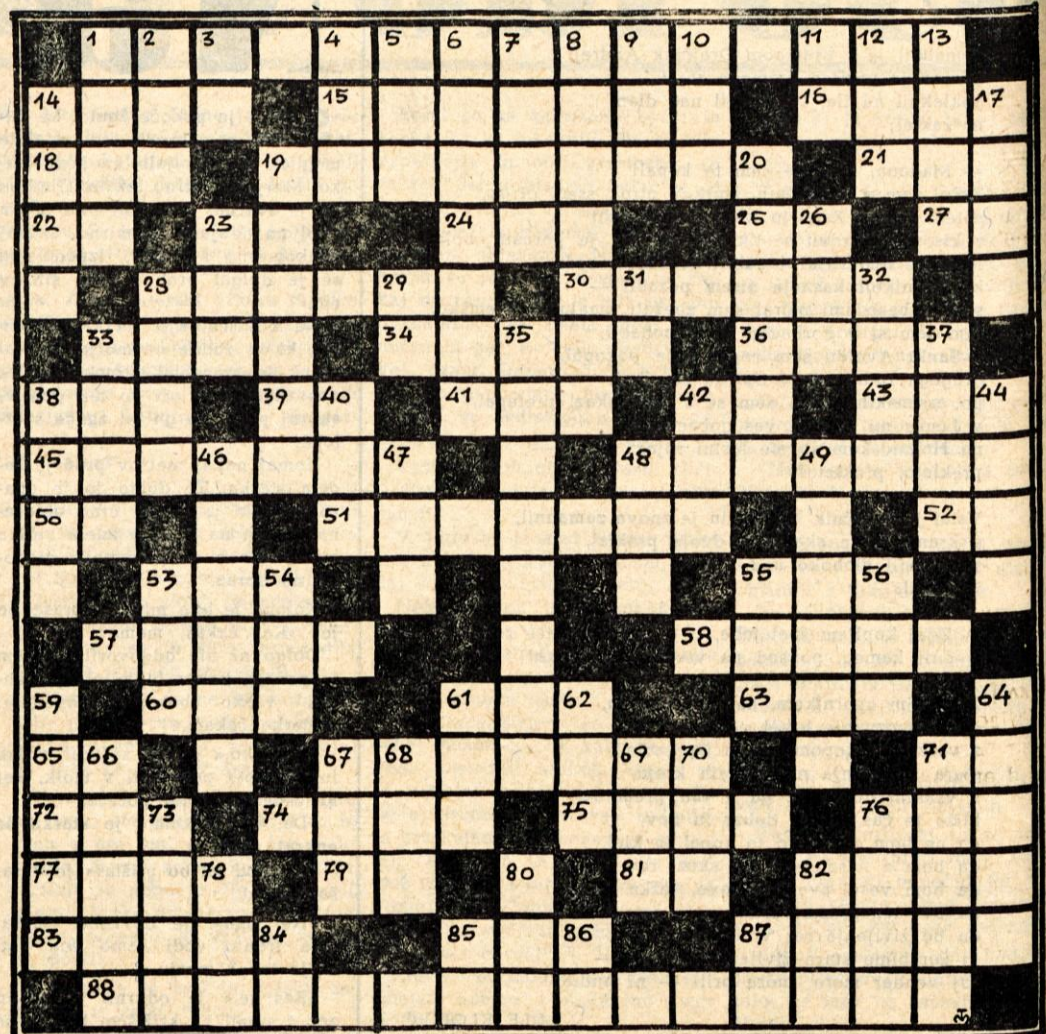
da ji ne bi fante kdo napadel,
fante, ki z gore so k njej hodili
kdaj pa kdaj, a le ko mrak je pade!,
da pri ognju so se posušili.

Zdaj pa sin ji pri utripu sveče
govori o neomajni sili,
ki tovarišem iz temne ječe
dala moč je, da so pobegnili.

Le prehitro noč je ta minila...
Kos je s pesmijo privabil zoro.
»Prišel je!« je s praga naročila,
ko se umikal je po poti v goro

T. POŽAR

Nagradna križanka

Vodoravno: 1. najnaprednejša naša organizacija, 14. tovarna mila, 15. mesto, v katerem je bil II. kongres KPJ, 16. hlapljiva tekočina, 18. neobut, 19. razuzdan, grdega vedenja, 21. osebni zaimek, 22. medmet, 23. reka v Italiji, 24. sluga, spremljevalec, 25. šampion, 27. najmočnejša karta, 28. običaj, 30. me-

sto v Bački, 33. zarana, 34. rešena, 36. žito, 38. del teniške igre, 39. nota, 41. hoditi, 42. soglasnika, 43. vrsta tkanine, 45. narodnostna skupina, 48. doživetje, 50. oblika pomožnega glagola, 51. prebivalec Angore, 52. predlog, 53. industrijska rastlina, 55. moško ime, 57. večji kraj na Gorenjskem, 58. orisi, 60. tuje žensko ime, 61. del voza, 63. žensko ime, 65. osebni zaimek, 67. slavnosten, 71. staroslovanska pijača, 72. vojna (srbohrvatsko), 74. vozilo, 75. pokrajina v Arabiji, 76. junaški pesmi, 77. Ober, 79. japonska dolžinska mera, 81. učenje, 82. Macmillanov predhodnik, 83. bedak, 85. geometrijski pojem, 87. zapreka, 88. mesti, v katerih je bil VI. kongres in zadnji kongres ZKJ.

Navpično: 1. vrh pri Krvavcu, 2. cev, 3. števnik, 4. starorimski glas, 80. borba, 82. žensko ime, 84. pozdrav, 5. gora v Zasavju, 6. obdelati, osuti, 7. nadlega, 8. importirati, 9. NAL, 10. IRE, 11. tebe, 12. moško ime, 13. žila, 14. brencelj, 17. pleme, 19. najnovejša vest, 20. tnale, 23. domača ptica, 26. bel, 28. potem, 29. predlog, 31. veznik, 32. čista teža, 33. posel, 35. Abesinija, 37. najboljši Evropejec na zadnjem svetovnem prvenstvu v namiznem tenisu, 38. kratica za evropsko državo, 40. števnik, 42. medmet, 44. moško ime, 46. mesto v Italiji, 47. reka v Nemčiji, 48. domača žival, 49. priimek slovenskega pisatelja, 53. števnik, 54. letovišče v Belgiji, 55. naplačilo, 56. žuželka, 59. zbornik verskih in državljanskih prepisov, 61. makedonsko kolo, 62. moško ime, 64. padavina, 66. privoz, 67. povrtnina, 68. veznik, 69. noju podobna ptica, 70. nikalnica, 71. glasbeno delo, 73. jugoslovanska reka, 76. samo ta, 78. živalski, 80. borba, 82. žensko ime, 84. soglasnika, 85. soglasnika, 86. kadelati, osuti, 7. nadlega, 8. importirali, 9. NAL, 10. IRE, 11. tebe, 12. moško ime, 13. žila, 14. brencelj, 17. pleme, 19. najnovejša vest, 20. tnale, 23. domača ptica, 26. bel, 28. potem, 29. predlog, 31. veznik, 32. čista teža, 33. posel, 35. Abesinija, 37. najboljši Evropejec na zadnjem svetovnem prvenstvu v namiznem tenisu, 38. kratica za evropsko državo, 40. števnik, 42. medmet, 44. moško ime, 46. mesto v Italiji, 47. reka v Nemčiji, 48. domača žival, 49. priimek slovenskega pisatelja, 53. števnik, 54. letovišče v Belgiji, 55. naplačilo, 56. žuželka, 59. zbornik verskih in državljanskih prepisov, 61. makedonsko kolo, 62. moško ime, 64. padavina, 66. privoz, 67. povrtnina, 68. veznik, 69. noju podobna ptica, 70. nikalnica, 71. glasbeno delo, 73. jugoslovanska reka, 76. samo ta, 78. živalski, 80. borba, 82. žensko ime, 84. soglasnika, 85. soglasnika, 86. kadelati, osuti, 7. nadlega, 8. importirali, 9. NAL, 10. IRE, 11. tebe, 12. moško ime, 13. žila, 14. brencelj, 17. pleme, 19. najnovejša vest, 20. tnale, 23. domača ptica, 26. bel, 28. potem, 29. predlog, 31. veznik, 32. čista teža, 33. posel, 35. Abesinija, 37. najboljši Evropejec na zadnjem svetovnem prvenstvu v namiznem tenisu, 38. kratica za evropsko državo, 40. števnik, 42. medmet, 44. moško ime, 46. mesto v Italiji, 47. reka v Nemčiji, 48. domača žival, 49. priimek slovenskega pisatelja, 53. števnik, 54. letovišče v Belgiji, 55. naplačilo, 56. žuželka, 59. zbornik verskih in državljanskih prepisov, 61. makedonsko kolo, 62. moško ime, 64. padavina, 66. privoz, 67. povrtnina, 68. veznik, 69. noju podobna ptica, 70. nikalnica, 71. glasbeno delo, 73. jugoslovanska reka, 76. samo ta, 78. živalski, 80. borba, 82. žensko ime, 84. soglasnika, 85. soglasnika, 86. kadelati, osuti, 7. nadlega, 8. importirali, 9. NAL, 10. IRE, 11. tebe, 12. moško ime, 13. žila, 14. brencelj, 17. pleme, 19. najnovejša vest, 20. tnale, 23. domača ptica, 26. bel, 28. potem, 29. predlog, 31. veznik, 32. čista teža, 33. posel, 35. Abesinija, 37. najboljši Evropejec na zadnjem svetovnem prvenstvu v namiznem tenisu, 38. kratica za evropsko državo, 40. števnik, 42. medmet, 44. moško ime, 46. mesto v Italiji, 47. reka v Nemčiji, 48. domača žival, 49. priimek slovenskega pisatelja, 53. števnik, 54. letovišče v Belgiji, 55. naplačilo, 56. žuželka, 59. zbornik verskih in državljanskih prepisov, 61. makedonsko kolo, 62. moško ime, 64. padavina, 66. privoz, 67. povrtnina, 68. veznik, 69. noju podobna ptica, 70. nikalnica, 71. glasbeno delo, 73. jugoslovanska reka, 76. samo ta, 78. živalski, 80. borba, 82. žensko ime, 84. soglasnika, 85. soglasnika, 86. kadelati, osuti, 7. nadlega, 8. importirali, 9. NAL, 10. IRE, 11. tebe, 12. moško ime, 13. žila, 14. brencelj, 17. pleme, 19. najnovejša vest, 20. tnale, 23. domača ptica, 26. bel, 28. potem, 29. predlog, 31. veznik, 32. čista teža, 33. posel, 35. Abesinija, 37. najboljši Evropejec na zadnjem svetovnem prvenstvu v namiznem tenisu, 38. kratica za evropsko državo, 40. števnik, 42. medmet, 44. moško ime, 46. mesto v Italiji, 47. reka v Nemčiji, 48. domača žival, 49. priimek slovenskega pisatelja, 53. števnik, 54. letovišče v Belgiji, 55. naplačilo, 56. žuželka, 59. zbornik verskih in državljanskih prepisov, 61. makedonsko kolo, 62. moško ime, 64. padavina, 66. privoz, 67. povrtnina, 68. veznik, 69. noju podobna ptica, 70. nikalnica, 71. glasbeno delo, 73. jugoslovanska reka, 76. samo ta, 78. živalski, 80. borba, 82. žensko ime, 84. soglasnika, 85. soglasnika, 86. kadelati, osuti, 7. nadlega, 8. importirali, 9. NAL, 10. IRE, 11. tebe, 12. moško ime, 13. žila, 14. brencelj, 17. pleme, 19. najnovejša vest, 20. tnale, 23. domača ptica, 26. bel, 28. potem, 29. predlog, 31. veznik, 32. čista teža, 33. posel, 35. Abesinija, 37. najboljši Evropejec na zadnjem svetovnem prvenstvu v namiznem tenisu, 38. kratica za evropsko državo, 40. števnik, 42. medmet, 44. moško ime, 46. mesto v Italiji, 47. reka v Nemčiji, 48. domača žival, 49. priimek slovenskega pisatelja, 53. števnik, 54. letovišče v Belgiji, 55. naplačilo, 56. žuželka, 59. zbornik verskih in državljanskih prepisov, 61. makedonsko kolo, 62. moško ime, 64. padavina, 66. privoz, 67. povrtnina, 68. veznik, 69. noju podobna ptica, 70. nikalnica, 71. glasbeno delo, 73. jugoslovanska reka, 76. samo ta, 78. živalski, 80. borba, 82. žensko ime, 84. soglasnika, 85. soglasnika, 86. kadelati, osuti, 7. nadlega, 8. importirali, 9. NAL, 10. IRE, 11. tebe, 12. moško ime, 13. žila, 14. brencelj, 17. pleme, 19. najnovejša vest, 20. tnale, 23. domača ptica, 26. bel, 28. potem, 29. predlog, 31. veznik, 32. čista teža, 33. posel, 35. Abesinija, 37. najboljši Evropejec na zadnjem svetovnem prvenstvu v namiznem tenisu, 38. kratica za evropsko državo, 40. števnik, 42. medmet, 44. moško ime, 46. mesto v Italiji, 47. reka v Nemčiji, 48. domača žival, 49. priimek slovenskega pisatelja, 53. števnik, 54. letovišče v Belgiji, 55. naplačilo, 56. žuželka, 59. zbornik verskih in državljanskih prepisov, 61. makedonsko kolo, 62. moško ime, 64. padavina, 66. privoz, 67. povrtnina, 68. veznik, 69. noju podobna ptica, 70. nikalnica, 71. glasbeno delo, 73. jugoslovanska reka, 76. samo ta, 78. živalski, 80. borba, 82. žensko ime, 84. soglasnika, 85. soglasnika, 86. kadelati, osuti, 7. nadlega, 8. importirali, 9. NAL, 10. IRE, 11. tebe, 12. moško ime, 13. žila, 14. brencelj, 17. pleme, 19. najnovejša vest, 20. tnale, 23. domača ptica, 26. bel, 28. potem, 29. predlog, 31. veznik, 32. čista teža, 33. posel, 35. Abesinija, 37. najboljši Evropejec na zadnjem svetovnem prvenstvu v namiznem tenisu, 38. kratica za evropsko državo, 40. števnik, 42. medmet, 44. moško ime, 46. mesto v Italiji, 47. reka v Nemčiji, 48. domača žival, 49. priimek slovenskega pisatelja, 53. števnik, 54. letovišče v Belgiji, 55. naplačilo, 56. žuželka, 59. zbornik verskih in državljanskih prepisov, 61. makedonsko kolo, 62. moško ime, 64. padavina, 66. privoz, 67. povrtnina, 68. veznik, 69. noju podobna ptica, 70. nikalnica, 71. glasbeno delo, 73. jugoslovanska reka, 76. samo ta, 78. živalski, 80. borba, 82. žensko ime, 84. soglasnika, 85. soglasnika, 86. kadelati, osuti, 7. nadlega, 8. importirali, 9. NAL, 10. IRE, 11. tebe, 12. moško ime, 13. žila, 14. brencelj, 17. pleme, 19. najnovejša vest, 20. tnale, 23. domača ptica, 26. bel, 28. potem, 29. predlog, 31. veznik, 32. čista teža, 33. posel, 35. Abesinija, 37. najboljši Evropejec na zadnjem svetovnem prvenstvu v namiznem tenisu, 38. kratica za evropsko državo, 40. števnik, 42. medmet, 44. moško ime, 46. mesto v Italiji, 47. reka v Nemčiji, 48. domača žival, 49. priimek slovenskega pisatelja, 53. števnik, 54. letovišče v Belgiji, 55. naplačilo, 56. žuželka, 59. zbornik verskih in državljanskih prepisov, 61. makedonsko kolo, 62. moško ime, 64. padavina, 66. privoz, 67. povrtnina, 68. veznik, 69. noju podobna ptica, 70. nikalnica, 71. glasbeno delo, 73. jugoslovanska reka, 76. samo ta, 78. živalski, 80. borba, 82. žensko ime, 84. soglasnika, 85. soglasnika, 86. kadelati, osuti, 7. nadlega, 8. importirali, 9. NAL, 10. IRE, 11. tebe, 12. moško ime, 13. žila, 14. brencelj, 17. pleme, 19. najnovejša vest, 20. tnale, 23. domača ptica, 26. bel, 28. potem, 29. predlog, 31. veznik, 32. čista teža, 33. posel, 35. Abesinija, 37. najboljši Evropejec na zadnjem svetovnem prvenstvu v namiznem tenisu, 38. kratica za evropsko državo, 40. števnik, 42. medmet, 44. moško ime, 46. mesto v Italiji, 47. reka v Nemčiji, 48. domača žival, 49. priimek slovenskega pisatelja, 53. števnik, 54. letovišče v Belgiji, 55. naplačilo, 56. žuželka, 59. zbornik verskih in državljanskih prepisov, 61. makedonsko kolo, 62. moško ime, 64. padavina, 66. privoz, 67. povrtnina, 68. veznik, 69. noju podobna ptica, 70. nikalnica, 71. glasbeno delo, 73. jugoslovanska reka, 76. samo ta, 78. živalski, 80. borba, 82. žensko ime, 84. soglasnika, 85. soglasnika, 86. kadelati, osuti, 7. nadlega, 8. importirali, 9. NAL, 10. IRE, 11. tebe, 12. moško ime, 13. žila, 14. brencelj, 17. pleme, 19. najnovejša vest, 20. tnale, 23. domača ptica, 26. bel, 28. potem, 29. predlog, 31. veznik, 32. čista teža, 33. posel, 35. Abesinija, 37. najboljši Evropejec na zadnjem svetovnem prvenstvu v namiznem tenisu, 38. kratica za evropsko državo, 40. števnik, 42. medmet, 44. moško ime, 46. mesto v Italiji, 47. reka v Nemčiji, 48. domača žival, 49. priimek slovenskega pisatelja, 53. števnik, 54. letovišče v Belgiji, 55. naplačilo, 56. žuželka, 59. zbornik verskih in državljanskih prepisov, 61. makedonsko kolo, 62. moško ime, 64. padavina, 66. privoz, 67. povrtnina, 68. veznik, 69. noju podobna ptica, 70. nikalnica, 71. glasbeno delo, 73. jugoslovanska reka, 76. samo ta, 78. živalski, 80. borba, 82. žensko ime, 84. soglasnika, 85. soglasnika, 86. kadelati, osuti, 7. nadlega, 8. importirali, 9. NAL, 10. IRE, 11. tebe, 12. moško ime, 13. žila, 14. brencelj, 17. pleme, 19. najnovejša vest, 20. tnale, 23. domača ptica, 26. bel, 28. potem, 29. predlog, 31. veznik, 32. čista teža, 33. posel, 35. Abesinija, 37. najboljši Evropejec na zadnjem svetovnem prvenstvu v namiznem tenisu, 38. kratica za evropsko državo, 40. števnik, 42. medmet, 44. moško ime, 46. mesto v Italiji, 47. reka v Nemčiji, 48. domača žival, 49. priimek slovenskega pisatelja, 53. števnik, 54. letovišče v Belgiji, 55. naplačilo, 56. žuželka, 59. zbornik verskih in državljanskih prepisov, 61. makedonsko kolo, 62. moško ime, 64. padavina, 66. privoz, 67. povrtnina, 68. veznik, 69. noju podobna ptica, 70. nikalnica, 71. glasbeno delo, 73. jugoslovanska reka, 76. samo ta, 78. živalski, 80. borba, 82. žensko ime, 84. soglasnika, 85. soglasnika, 86. kadelati, osuti, 7. nadlega, 8. importirali, 9. NAL, 10. IRE, 11. tebe, 12. moško ime, 13. žila, 14. brencelj, 17. pleme, 19. najnovejša vest, 20. tnale, 23. domača ptica, 26. bel, 28. potem, 29. predlog, 31. veznik, 32. čista teža, 33. posel, 35. Abesinija, 37. najboljši Evropejec na zadnjem svetovnem prvenstvu v namiznem tenisu, 38. kratica za evropsko državo, 40. števnik, 42. medmet, 44. moško ime, 46. mesto v Italiji, 47. reka v Nemčiji, 48. domača žival, 49. priimek slovenskega pisatelja, 53. števnik, 54. letovišče v Belgiji, 55. naplačilo, 56. žuželka, 59. zbornik verskih in državljanskih prepisov, 61. makedonsko kolo, 62. moško ime, 64. padavina, 66. privoz, 67. povrtnina, 68. veznik, 69. noju podobna ptica, 70. nikalnica, 71. glasbeno delo, 73. jugoslovanska reka, 76. samo ta, 78. živalski, 80. borba, 82. žensko ime, 84. soglasnika, 85. soglasnika, 86. kadelati, osuti, 7. nadlega, 8. importirali, 9. NAL, 10. IRE, 11. tebe, 12. moško ime, 13. žila, 14. brencelj, 17. pleme, 19. najnovejša vest, 20. tnale, 23. domača ptica, 26. bel, 28. potem, 29. predlog, 31. veznik, 32. čista teža, 33. posel, 35. Abesinija, 37. najboljši Evropejec na zadnjem svetovnem prvenstvu v namiznem tenisu, 38. kratica za evropsko državo, 40. števnik, 42. medmet, 44. moško ime, 46. mesto v Italiji, 47. reka v Nemčiji, 48. domača žival, 49. priimek slovenskega pisatelja, 53. števnik, 54. letovišče v Belgiji, 55. naplačilo, 56. žuželka, 59. zbornik verskih in državljanskih prepisov, 61. makedonsko kolo, 62. moško ime, 64. padavina, 66. privoz, 67. povrtnina, 68. veznik, 69. noju podobna ptica, 70. nikalnica, 71. glasbeno delo, 73. jugoslovanska reka, 76. samo ta, 78. živalski, 80. borba, 82. žensko ime, 84. soglasnika, 85. soglasnika, 86. kadelati, osuti, 7. nadlega, 8. importirali, 9. NAL, 10. IRE, 11. tebe, 12. moško ime, 13. žila, 14. brencelj, 17. pleme, 19. najnovejša vest, 20. tnale, 23. domača ptica, 26. bel, 28. potem, 29. predlog, 31. veznik, 32. čista teža, 33. posel, 35. Abesinija, 37. najboljši Evropejec na zadnjem svetovnem prvenstvu v namiznem tenisu, 38. kratica za evropsko državo, 40. števnik, 42. medmet, 44. moško ime, 46. mesto v Italiji, 47. reka v Nemčiji, 48. domača žival, 49. priimek slovenskega pisatelja, 53. števnik, 54. letovišče v Belgiji, 55. naplačilo, 56. žuželka, 59. zbornik verskih in državljanskih prepisov, 61. makedonsko kolo, 62. moško ime, 64. padavina, 66. privoz, 67. povrtnina, 68. veznik, 69. noju podobna ptica, 70. nikalnica, 71. glasbeno delo, 73. jugoslovanska reka, 76. samo ta, 78. živalski, 80. borba, 82. žensko ime, 84. soglasnika, 85. soglasnika, 86. kadelati, osuti, 7. nadlega, 8. importirali, 9. NAL, 10. IRE, 11. tebe, 12. moško ime, 13. žila, 14. brencelj, 17. pleme, 19. najnovejša vest, 20. tnale, 23. domača ptica, 26. bel, 28. potem, 29. predlog, 31. veznik, 32. čista teža, 33. posel, 35. Abesinija, 37. najboljši Evropejec na zadnjem svetovnem prvenstvu v namiznem tenisu, 38. kratica za evropsko državo, 40. števnik, 42. medmet, 44. moško ime, 46. mesto v Italiji, 47. reka v Nemčiji, 48. domača žival, 49. priimek slovenskega pisatelja, 53. števnik, 54. letovišče v Belgiji, 55. naplačilo, 56. žuželka, 59. zbornik verskih in državljanskih prepisov, 61. makedonsko kolo, 62. moško ime, 64. padavina, 66. privoz, 67. povrtnina, 68. veznik, 69. noju podobna ptica, 70. nikalnica, 71. glasbeno delo, 73. jugoslovanska reka, 76. samo ta, 78. živalski, 80. borba, 82. žensko ime, 84. soglasnika, 85. soglasnika, 86. kadelati, osuti, 7. nadlega, 8. importirali, 9. NAL, 10. IRE, 11. tebe, 12. moško ime, 13. žila, 14. brencelj, 17. pleme, 19. najnovejša vest, 20. tnale, 23. domača ptica, 26. bel, 28. potem, 29. predlog, 31. veznik, 32. čista teža, 33. posel, 35. Abesinija, 37. najboljši Evropejec na zadnjem svetovnem prvenstvu v namiznem tenisu, 38. kratica za evropsko državo, 40. števnik, 42. medmet, 44. moško ime, 46. mesto v Italiji, 47. reka v Nemčiji, 48. domača žival, 49. priimek slovenskega pisatelja, 53. števnik, 54. letovišče v Belgiji, 55. naplačilo, 56. žuželka, 59. zbornik verskih in državljanskih prepisov, 61. makedonsko kolo, 62. moško ime, 64. padavina, 66. privoz, 67. povrtnina, 68. veznik, 69. noju podobna ptica, 70. nikalnica, 71. glasbeno delo, 73. jugoslovanska reka, 76. samo ta, 78. živalski, 80. borba, 82. žensko ime, 84. soglasnika, 85. soglasnika, 86. kadelati, osuti, 7. nadlega, 8. importirali, 9. NAL, 10. IRE, 11. tebe, 12. moško ime, 13. žila, 14. brencelj, 17. pleme, 19. najnovejša vest, 20. tnale, 23. domača ptica, 26. bel, 28. potem, 29. predlog, 31. veznik, 32. čista teža, 33. posel, 35. Abesinija, 37. najboljši Evropejec na zadnjem svetovnem prvenstvu v namiznem tenisu, 38. kratica za evropsko državo, 40. števnik, 42. medmet, 44. moško ime, 46. mesto v Italiji, 47. reka v Nemčiji, 48. domača žival, 49. priimek slovenskega pisatelja, 53. števnik, 54. letovišče v Belgiji, 55. naplačilo, 56. žuželka, 59. zbornik verskih in državljanskih prepisov, 61. makedonsko kolo, 62. moško ime, 64. padavina, 66. privoz, 67. povrtnina, 68. veznik, 69. noju podobna ptica, 70. nikalnica, 71. glasbeno delo, 73. jugoslovanska reka, 76. samo ta, 78. živalski, 80. borba, 82. žensko ime, 84. soglasnika, 85. soglasnika, 86. kadelati, osuti, 7. nadlega, 8. importirali, 9. NAL, 10. IRE, 11. tebe, 12. moško ime, 13. žila, 14. brencelj, 17. pleme, 19. najnovejša vest, 20. tnale, 23. domača ptica, 26. bel, 28. potem, 29. predlog, 31. veznik, 32. čista teža, 33. posel, 35. Abesinija, 37. najboljši Evropejec na zadnjem svetovnem prvenstvu v namiznem tenisu, 38. kratica za evropsko državo, 40. števnik, 42. medmet, 44. moško ime, 46. mesto v Italiji, 47. reka v Nemčiji, 48. domača žival, 49. priimek slovenskega pisatelja, 53. števnik, 54. letovišče v Belgiji, 55. naplačilo, 56. žuželka, 59. zbornik verskih in državljanskih prepisov, 61. makedonsko kolo, 62. moško ime, 64. padavina, 66. privoz, 67. povrtnina, 68. veznik, 69. noju podobna ptica, 70. nikalnica, 71. glasbeno delo, 73. jugoslovanska reka, 76. samo ta, 78. živalski, 80. borba, 82. ž